

ÅRSRAPPORT

2019

Hjertet i den grønne region

Ringeriks Kraft



## Selv om du aldri har sett en grønn marihøne • – behøver det å bety at den ikke finnes?

Slik ser vi på framtidens klimaløsninger.  
Vi kan ikke spå framtiden, men når vi åpner opp for muligheter  
vi ikke visste fantes, blir vi en del av den.



# ER MENNESKET EN FORNYBAR RESSURS?

Verden har blitt mindre, sier vi. Veldig liten.

– Det skyldes internett, telefon, infrastruktur og globalisering, argumenterer vi.

Men hva hvis de ressursene vår lille verden er avhengige av, er med på å skape ulevelige forhold?

– Vi ødelegger jorden, sukker vi.

Vi er oppgitte, vi kler oss i svart, vi er klar for dommedag. Det ser mørkt ut.

– Verden er så stor og vi er så små, vi kan ikke endre verden på egenhånd, roper vi!

**Din verden er der du bor og der du lever ditt liv.**

Du kan ikke endre hele kloden, men **du kan endre din egen bevissthet og de rundt deg.** Ditt lokalmiljø og kanskje enda lenger. **Bevissthet** er å ta et valg basert på de mulighetene som finnes, eller **skape mulighetene** selv.

Hvis vi klarer å oppdage og finne de mulighetene naturen gir oss, må vi gripe de.

Konsernsjefens hjørne  
Hendelser 2009  
Verdier  
Hjertesaker  
Organisasjonskart  
Nøkkeltall

OM OSS

N1

Styrets beretning  
Styret 2009

ÅRSBERETNING

N2

Produksjon  
Nett  
Strøm  
Service  
Nærvare

VIRKSOMHETEN

N3

Resultatregnskap  
Balanse  
Noter  
Kontantstrøm  
Revisjonsberetning

REGNSKAP

N4

HBK-akademiet  
Destinasjon Sundvollen  
Strømrasjonering  
Det lokale eltilsyn  
Omdømme sikrer rekruttering  
Arbeidsplass gjennom 45 år  
Fontenehuset  
Fra rådmann

SAMFUNN

N5

Denne årsrapporten er en fortelling om det livgivende, hvor det grønne bladet symboliserer vår region og naturens evne til å gjenskape og fornye seg. Mennesket kan aldri bli en fornybar ressurs, men vi kan fornye vår bevissthet gjennom å finne nye løsninger på klimautfordringene.

Innbyggere i Hole og Ringerike kommune, forretningsforbindelser og samarbeidspartnere, kunder, eiere og politikere. Denne er til dere.

RINGERIKS-KRAFT

*Hjertet*  
i den grønne region







SSO MO •

# U1





## Mål

Vår visjon er at Ringeriks-Kraft skal være hjertet i den grønne region. I den dugnaden som vi nå står foran, ønsker Ringeriks-Kraft:

- Å være en sentral aktør lokalt i kulturarbeidet gjennom en tydelig og omfattende sponsorvirksomhet.
- Å vokse forretningsmessig i våre nærrområder. Dermed vil vi også kunne bidra til profilering av den grønne regionen.
- Å gjøre det attraktivt for næringsliv og privatpersoner å etablere seg i regionen ved å gi tilgang til fremtidsrettet infrastruktur
- Å være regionens ledende energi – og miljøpådriver, et kompetansesenter og en rådgiver innen fornybar energi og miljø
- Å sikre en nødvendig vekst og utbedring av miljøvennlig produksjon og distribusjon





# DEN GRØNNE REGION

Det grønne er det som puster, lever og er til. Det grønne er det som er vakkert og godt i vår region. Det betyr ikke at det bare er natur-områdene som forteller oss hvilke fordeler vi har.

## Og bakom synger skogene...

Den Grønne Region, sier vi. Hva mener vi egentlig med dette begrepet? Det mest nærliggende er å definere det gjennom naturen og de rent fysiske forholdene, med de enorme skogressursene, attraktive friluftsområder og vassdragene som omgir oss, blant annet med Norges 4. og 5. største innsjøer. Det grønne er det som puster, lever og er til. Det grønne er det som er vakkert og godt i vår region. Det betyr ikke at det bare er naturområdene som forteller oss hvilke vi fordeler vi har. Rundt sentrum av Hønefoss har vi åpne og trivelige boområder. I tillegg finner vi de mellommenneskelige forholdene, båndene som knytter oss sammen gjennom familierelasjoner, arbeid, idrett og andre aktiviteter. Regionen har også mange møteplasser som gir trygghet og lys i hverdagen, et attraktivt utdanningstilbud, et yrende kunst- og kulturliv og moderne kommunikasjonslinjer til omverdenen. Når vi ser oss rundt ligger mye vel til rette allerede. Noe av den videre utviklingen er avhengig av myndigheter lokalisert andre steder, men veldig mye er opp til oss selv. For vi er best sammen.

## Bærekraftig utvikling

Utvikling handler om de valgene man tar, og om de er bærekraftige. For å lykkes må man derfor ta hensyn til både økonomi og miljø. De beste mulighetene ligger derfor i hvilke ressurser vår region har til rådighet, og utnyttelsen av disse. Et konkret eksempel:

Vi har regnet på hvilke konsekvenser det vil ha å erstatte olje og elektrisitet direkte til oppvarming med moderne bioanlegg og varmepumper. En konklusjon er at det i vårt område kan investeres mange hundre millioner i moderne teknologi til en pris som gjør at fremtidig kostnader til varme blir lavere enn vi har i dag. I tillegg kan bygningsmassen moderniseres uten kostnadsøkning hvis man ser over litt tid. Pelletsanlegget på Sundvollen som har blitt startet opp i disse dager er et slikt eksempel. Follum Energisentral er et annet. Miljøriktig energibruk vil i tillegg til positive klima- og miljømessige og økonomiske effekter danne grunnlaget for utvikling av en grønn næring

i den grønne regionen. Vi skal bruke det nære; vannet og skogen.

## Hønefoss på kartet

Gratulerer HBK, med plassen i Eliteserien! Gjennom gode sportslige resultater har dere plassert Hønefoss på kartet. Det har også Ringerike Sykkelklubb, Anders Jacobsen i hoppSPORT, Frode Andresen i skiskyting, Gjerdalen-brødrene i langrennssporet og Haugli-søsknene på skøytebanen, som alle er markante, synlig og gode ambassadører for regionen. Idrettsmennesker og forbilder vi kan være stolte av. På kultursiden har vi en utrolig bredde og noen spisser. Sommerrevyen må være noe av det fremste i sin sjanger som presenteres i Norge i dag, basert på lokale krefter vi kan være stolte av. Vi har et grunnlag i dag, som et positivt og uegoistisk samspill mellom kulturlivet (utvidet begrep), næringsliv og myndigheter (kommunen og fylket) kan løfte så høyt at himmelen blir taket.

Skal vi gjøre regionen attraktiv for å tiltrekke oss nytt næringsliv og nye sambygdinger må vi vise hva vi kan tilby – og få på regionen på kartet.

## Et godt år

Det er ikke galt å si at 2009 i det store og hele ble et godt år for Ringeriks-Kraft. Vi har nådd mange av de målene vi har satt oss. Tusen takk til ansatte i Ringeriks-Kraft og andre gode hjelpere som står på dag og natt, 24 timer i døgnet og 7 dager i uken, for å bidra til at regionen skal være et attraktivt sted å være og drive. Jeg ser frem til å ta fatt på de utfordringer som står foran oss i en verden med stadig større endringstakt som stiller store krav til oss alle sammen, både på et organisasjonsmessig og på et personlig nivå.

God alene – best sammen!.

Hilsen fra Ole Sunnset

– en optimist på regionens vegne

# HENDELSER

## 2009



1



2



3

### Vinter – Vår

- Alle privatkunder får **strøm med opprinnelsesgaranti** uten ekstra kostnader
- **Norske Skog Follum, Vardar og Ringeriks-Kraft** inngår et unikt samarbeid om etableringen av en **avfallforbrenningsanlegg i Hønefoss**
- **Helikopterbefaring av linjennettet**
- 1. **Ringeriks-Kraft bidrar** med strømtilførsel til vinterens «snakkis», isskulpturen Atlantis på Steinsfjorden
- **Nye miljøundersøkelser i Randsfjorden**
- Energifusjonen mellom **Hadeland Energi og Ringeriks-Kraft** stanses
- **Fokus på elsikkerhet** mot både fagpersonell og bolig-eiere
- Lanserer **Miljøavtalen**, et prisgunstig og miljøvennlig alternativ
- **Hjemmesiden** mottar 3.plassen for beste nettsted i Farmandprisen

### MINNER FRA 2009



4



5



6

## Sommer

- Utvidelse av **Hvittingfoss kraftverk** stoppet
- 5. **Miljøvennlig kraft i 100 år** – markeres med kake og kaffe i Sentrumskvartalet
- **Høy sommeraktivitet** på kraftverkene
- Ringeriks-Kraft inngår avtale om å bli OA-arbeidsplass for **Fontenehuset** fra august

## Høst

- Avtale med Teknobuss om **elsikkerhetsundervisning** for skoleelever
- **Stand på Ringeriksdagen** for å synliggjøre vår virksomhet
- Lanserer nettjenesten **Din Side**
- 4. **Birkebeinerrittet** – en tøff opplevelse for mange
- Kundeseminar «**Fra uprioritert til 1.prioritet**» avholdes på Sundvolden Hotel
- Deltar med stand på **Hadelandsmessen**
- 2. **Årsrapporten** kåres for 2.året på rad til best i bransjen, men æren deles med Statkraft
- **Hønefoss Ballklubb** rykker opp i eliteserien
- **Entreprenørselskapet vinner** flere anbuds-konkurranser for veilysoppgaver
- Ringeriks-Kraft blir hovedsponsor for elitesatsingen til Ringerike Sykkelklubb – **Team Ringeriks-Kraft**
- 6. **Lyssetting av Fossen**
- Nytt selskap etableres; **Ringeriks-Kraft Nærvare AS**
- På vei til å bli et Energihus, **Hønefoss Fjernvarme** flytter inn i våre lokaler
- Administrerende direktør, Ole Sunnset, åpner julegaten på Søndre torv hvor Ringeriks-Kraft har spandert **nye lys til juletreet**
- **Aksjon Boligbrann** i samarbeid med Det lokale Eltilsyn og Brannvesenet
- **Nettleie 2010 presenteres**
- 3. **Årets julegave går til Hospicestiftelsen Angelique**



# VERDIER

Ringeriks-Kraft sine verdier skal kjennetegne hva vi gjør og hvem vi er. Verdiene skal skape forventninger fra våre kunder, eiere, leverandører og andre samarbeidspartnere. Disse forventningene skal vi gjøre vårt for å leve opp til og strekke oss etter.

## ○ Åpne

Å være ærlige – alt vi sier er sant!

Å være direkte og klar i tale!

Å mene det vi sier!

## ○ Pålitelige

Å holde det vi lover!

Å ta ansvar – ikke bare for det du gjør, men også det du ikke gjør!

Å sørge for samsvar mellom ord og handlinger!

Å gi riktig informasjon til riktig tid!

## ○ Lydhør

Å være god og aktiv tilhører!

Å vise andre mennesker respekt!

Å være tilstede for andre!

Å snakke med – ikke til andre!

## ○ Fleksible

Å søke muligheter!

Å akseptere forandringer!

Å lytte til kundenes behov!

Å benytte andres kompetanse!

## HJERTESAKER

I 2009 har vi sådd de kornene som skal gi oss mulighetene til å vokse som organisasjon, både innenfor kompetanseheving, lederutvikling, strategiarbeid og nye energiprojekter.

I 2010 skal vi høste.

2009 var såtid. En tid hvor vi har søkt å finne våre hjertesaker. De har åpenbart seg gjennom et dypdykk i våre virksomhetsområder, og blitt utviklet gjennom strategi- og visjonsarbeid i organisasjonen. Et viktig ledd i dette, har vært å forankre ideer og planer i en utvidet mellomledergruppe, som gjennom året har arbeidet med organisasjonskultur og lederutvikling.

I løpet av året som har gått har et nytt motto og en ny visjon blitt skapt. En visjon som forteller oss om hvorfor vi er til og hvilken vei vi skal velge videre.

Ringeriks-Kraft – hjertet i den grønne region, sier vi. Den har tre dimensjoner; de ansatte, konsernet og regionen.

**De ansatte** er hjertet i konsernet, det som gir positiv energi til virksomheten. Gjennom kunnskap, kompetanse og vilje, er de menneskelige ressursene ikke-målbare verdier.

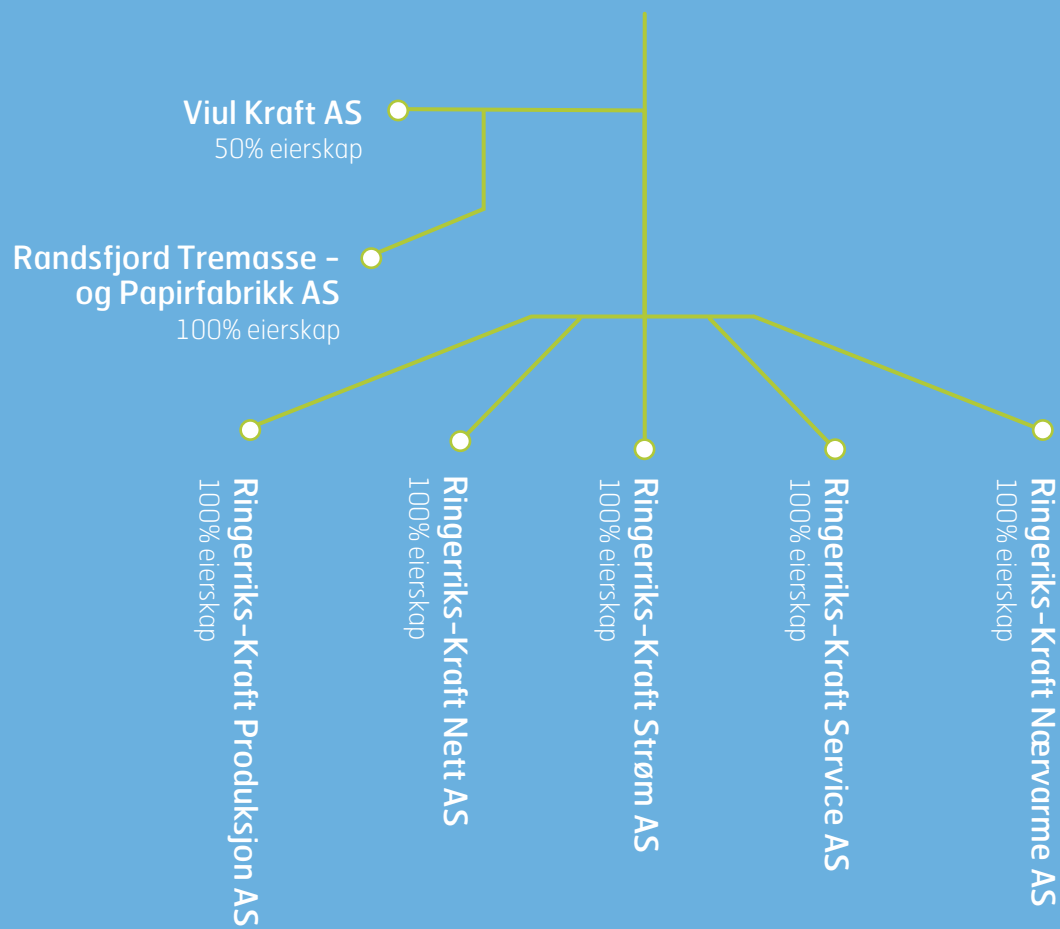
**Konsernet** er hjertet i nærmiljøet. Kraften som produseres gjennom kilometer med linjer og kabler til alle husstander i Hole og Ringerike, er grunnlaget for at mennesker skal kunne bo og leve her. Kraftproduksjon er en målbar verdi, og gir reell energi til konsernet.

**Regionen**, som vi kaller den grønne region, er en grønn lunge takket være de generøse mulighetene skogområdene gir oss. Å nytte de ressursene vi har for hånden, er en av våre primær oppgaver i tiden fremover. Vår klima- og miljøstrategi åpner for muligheten til å velge både energi basert på vannkraft og energi basert på bioenergi, også kalt ny fornybare energikilder. Hvis Ringeriks-Kraft virkelig skal være hjertet i den grønne region, betyr det at vi må bidra til at det utvikles prosjekter knyttet til miljøriktig energibruk. Regionen og naturen er av uvurderlig verdi, og kan ikke måles. Den gir livsnødvendig energi til oss alle.

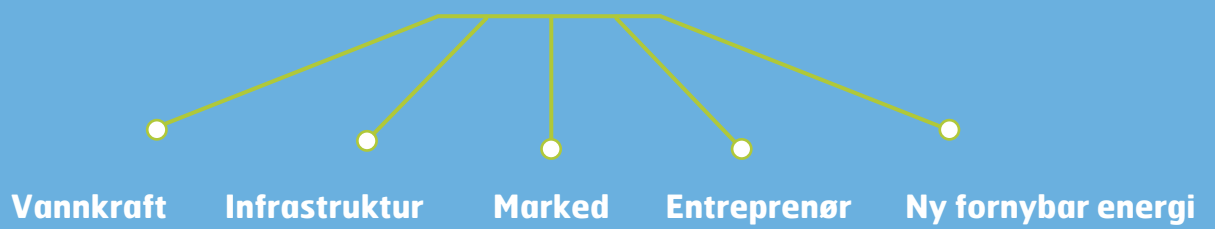
*Hjertet*  
i den grønne region

# ORGANISASJON

## RINGERIKS-KRAFT AS



## VIRKSOMHETSOMRÅDER





# NØKKELTALL

<b>Nøkkeltall konsern</b>		<b>2009</b>	<b>2008</b>	<b>2007</b>	<b>2006</b>
<b>Resultatregnskap</b>					
Driftsinntekter	mill.kr	437,5	441,7	365,1	405,4
Driftsresultat	mill.kr	102,9	93,0	56,6	101,8
Årsresultat	mill.kr	48,4	26,2	13,3	48,1
Utbytte	mill.kr	25,0	21,0	10,0	31,0
Driftsmargin	%	23,5	21,1	15,5	25,1
<b>Balanse</b>					
Sum gjeld og egenkapital	mill.kr	1056,1	1013,6	869,1	913,7
Egenkapital	mill.kr	332,4	309,0	311,2	307,9
Soliditet	%	31,5	30,5	35,8	33,7
Likviditetsgrad 1		1,1	1,0	1,1	1,0
Netto kontantstrøm	mill.kr	22,0	17,6	-51,8	39,8
<b>Rentabilitet</b>					
Totalrentabilitet	%	8,8	9,3	6,1	10,3
Egenkapitalrentabilitet	%	22,7	13,5	8,0	24,3
Antall ansatte		85	80	79	78
Produksjonsvolum	GWh	409	448	419	404
Kraftomsetning	GWh	363	347	354	385
Distribuert i eget nett	GWh	576	563	557	556
Markedsandel i eget nettområde	%	83	83	86	87

Driftsmargin (driftsresultat/driftsinntekter)

Soliditet (egenkapital i prosent av totalkapital)

Likviditetsgrad 1 (omløpsmidler i prosent av kortsiktig gjeld)

Totalrentabilitet (ordinært resultat fratrukket særskatten grunnrenteskatt, før selskapsskatt skatt i prosent av gjennomsnittlig totalkapital)

Egenkapitalrentabilitet (ordinært resultat fratrukket særskatten grunnrenteskatt, før selskapsskatt skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital)



# 2022

ÅRSBERETNING





# STYRETS BERETNING

## 2009

Konsernet Ringeriks-Kraft består av morselskapet Ringeriks-Kraft AS og de fem heleide datterselskapene Ringeriks-Kraft Produksjon AS, Ringeriks-Kraft Nett AS, Ringeriks-Kraft Strøm AS, Ringeriks-Kraft Service AS og Ringeriks-Kraft Nærværme AS. I tillegg eier selskapet 50 prosent av aksjene i Viul Kraft AS.

Ringeriks-Kraft AS eies av Ringerike kommune med 88 prosent og Hole kommune med 12 prosent.

### KONSERNETS VIRKSOMHET, MÅL OG STYRING

Konsernets hovedvirksomhet er energiproduksjon, distribusjon og omsetning av elektrisk kraft og entreprenørvirksomhet.

Som styringsprinsipp legger konsernet til grunn «prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse», som gjelder for norske børsnoterte selskaper, samt de eierkrav som ble vedtatt i 2007. De grunnleggende mål er å betjene kundene på en konkurranseeffektiv måte, sikre god infrastruktur og distribusjon, og øke verdiene i selskapet. Dermed kan en gi eierne en tilfredsstillende avkastning på den kapitalen selskapet forvalter. Verdiene kan blant annet økes gjennom økt egenproduksjon, effektivisering av virksomheten, utvikling av nye forretningsområder og gjennom forretnings samarbeid med andre. Årlig utbytte vurderes hvert år i forhold til årets resultat, egenkapitalsituasjonen og behovet for kapital til videreutvikling av selskapet, slik det er beskrevet i eierkravene.

### REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Det har i konsernet blitt jobbet målbevisst med omdømmebyggende tiltak. I 2008 ble det lagt betydelige ressurser både i årsrapporten og ombygging av Internettetsiden. Dette, sammen med en aktiv informasjons- og faktaspredning gjennom media og informasjonsmøter mot eiere og kunder. Dette arbeidet er videreført i 2009 og gir etter styrets vurderinger fortsatt positive resultater. Styret understreker betydningen av et godt arbeidsmiljø. Forbedrede resultater

i arbeidsmiljøundersøkelsene fra tidligere år er skritt i positiv retning.

Ringeriks-Kraft vil søke å utvikle samarbeidsløsninger med aktører i regionen, som vil bidra til vekst og utvikling i næringsliv og offentlig virksomhet. Et forretningsmessig samarbeid med andre vil også gjøre selskapet mer robust bemannings- og kompetansemessig. I 2008 ble det utredet hvordan et samarbeid med Hadeland kunne videreutvikles, men man fant ikke omforente løsninger for selskapene.

I 2009 har selskapet sammen med en gruppe energiselskaper i vår region sett på utfordringene bransjen står foran fremover, og spesielt de energiselskapene som er små og mellomstore. Gruppen har sett på områder vi kan samarbeide på, og løsninger lignende Sparebank 1 alliansen har vært diskutert. Dette arbeidet vil fortsette i 2010.

Ringeriks-Kraft vedtok i 2008 en ny klima- og miljøstrategi hvor det er målsatt konkrete bidrag Ringeriks-Kraft AS skal yte i perioden 2009 – 2013. Planen vurderes å være både ambisiøs og konkret. Målet er et bidrag på ca 40 GWh til oppvarming ved redusert bruk basert på elektrisitet og olje. Ringeriks-Kraft Nærværme ble etablert som heleid datterselskap på slutten av året som et virkemiddel til å styrke denne satsningen.

Ringeriks-Kraft er med og utreder forretningsplanen for bygging av et avfallsforbrenningsanlegg på Follum. I 2009 ble det opprettet et felles selskap, hvor Ringeriks-Kraft eier 1/3 sammen med Norske Skog AS og Vardar AS.

Styret vil videre peke på, for å sikre en akseptabel forsyningssikkerhet, den økte aktiviteten knyttet til både drift og reinvesteringer i strømmettet.

### ØKONOMI OG FINANS

#### Resultat 2009

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskapet et rettviseende bilde av selskapets resultat, eien- deler, gjeld og finansielle stilling.

Konsernets driftsinntekter utgjør 437,5 millioner

kroner. Av de totale driftsinntektene utgjør salg av energi til engrosmarkedet 150,4 millioner kroner, salg av overføringstjenester 114,8 millioner kroner og salg av energi til bedrifter og husholdninger 130,8 millioner kroner. Øvrige driftsinntekter på 41,5 millioner kroner er i hovedsak entreprenørtjenester og salg av varmepumper.

Konsernet har et driftsresultat på 102,9 millioner kroner og et resultat før skatt på 87,9 millioner kroner. Resultatet i 2009 er på et høyere nivå enn forrige år, i hovedsak som følge av høyere oppnådde kraftpriser og lavere finanskostnader.

Konsernets samlede beregnede skattekostnad for 2009 er 39,5 millioner kroner. Skattekostnaden avviker fra normal skatteprosent, i hovedsak som følge av beregnet betalbar grunnrenteskatt for kraftverkene på 15 millioner kroner. I tillegg kommer eiendomsskatt på kraftverkene på 2,8 millioner kroner som er ført over driftskostnadene.

Resultatet etter skatt i konsernet utgjør 48,4 millioner kroner.

Det er innvilget konsesjon for utbygging av Vittingfoss Kraftstasjon med et nytt aggregat, som vil øke produksjonsvolumet med ca 20 GWh. Selskapet har hatt en anbudsrunde på prosjektet som ikke viser tilstrekkelig lønnsomhet tatt hensyn til usikkerheten knyttet til utviklingen i kraftpriser, valutakurser og rammebetingelser, og vil avvente en beslutning inntil ordningen med grønne sertifikater er avklart. Det arbeides kontinuerlig med å opprettholde stabil strømforsyning og et høyt servicenivå. Utover dette driver konsernet ikke med forsknings- og utviklingsaktiviteter. Konsernets resultatregnskap og balanse er etter styrets mening tilfredsstillende hensyntatt kraftpriser, hydrologi og skatt.

### Likviditet og finansiering

Langsiktig rentebærende gjeld i konsernet utgjør 436,6 millioner kroner.

Konsernets egenkapital var ved utløpet av året 332,4 millioner kroner. Dette gir en egenkapital-

andel på 31,5 prosent som er et tilfredsstillende nivå i forhold til selskapets virksomhet, omfang og risiko. Egenkapitalrentabilitet (ordinært resultat før skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital) for konsernet er 22,7 prosent.

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter utgjør 76,5 millioner kroner. Etter dekning av netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter på 33,4 millioner kroner, netto reduksjon av lån med 0,1 millioner kroner og utbetalt utbytte i 2009 med 21,0 millioner kroner er økningen i likviditeten 22,0 millioner kroner. Samlet tilgjengelig likviditet er 41,7 millioner kroner per 31. desember 2009. I tillegg har konsernet en trekkrettighet på 70,0 millioner kroner.

### Finansiell risiko

Konsernets inntekter er i hovedsak fra kraftproduksjonen og er dermed eksponert for risiko ved endringer i energipriser, produksjonsvolumer og rente- og valuta.

I et marked med stort innslag av vannkraft, vil pris og produksjonsvolum variere. For å redusere risiko for store prisvariasjoner, og for å sikre deler av kontantstrømmene innen produksjonsvirksomheten og strømsalget, benyttes finansielle prissikringsinstrumenter. Prissikringer foretas i henhold til vedtatte strategier og inngås med eksterne samarbeidspartnere. For å redusere variasjoner i produksjonsvolum er ca. 70 prosent av produksjonen volumsikret gjennom en avtale.

Krafthandel i engrosmarkedet foretas normalt i euro. For å unngå valutarisiko er selskapets avtaler med samarbeidspartnere inngått i norske kroner.

Risiko forbundet med nettvirksomheten er i hovedsak knyttet til myndighetsreguleringer og skader på strømmettet som forårsakes av uvær, ytre påkjenninger eller havari.

Selskapet har etablert en rentestrategi hvor deler av selskapets rentebærende gjeld er sikret med fast rente. Selskapets kredittrisiko og renterisiko anses som lav. Det er etablert en trekkrettighet for å sikre driftslikviditet. Selskapets likviditetsrisiko anses som lav.

### Investeringer

Samlede investeringer i konsernet var 47,2 millioner kroner i 2009. Av dette utgjorde investeringer i strømmettet 40,5 millioner kroner, herav 5,2 millioner kroner ved anleggsbidrag fra kundene. Øvrige investeringer er i hovedsak infrastruktur til fibernet, administrative støttesystemer, kraftverkene og i biovarmeanlegg på Sundvolden

### Fortsatt drift

Styret bekrefter at årsregnskapet er avlagt med forutsetningen om at fortsatt drift er til stede.

### VIRKSOMHETSOMRÅDER

Konsernets virksomhet er energiproduksjon, nettvirksomhet, strømsalg og entreprenørvirksomhet.

### Ringeriks-Kraft Produksjon AS

Selskapet ivaretar Ringeriks-Kraft konsernets virksomhet innen kraftproduksjon og består av hel- og deleide produksjonsanlegg. Virksomheten driver kraftverk i Bægnavassdraget, Numedalslågen, Midt-Telemark og i Randsfjorden og har konsesjon på drift av anleggene Hønefoss I og II, Åsa, Vittingfoss og Aal-Ulefoss kraftstasjon. Nærvarmevirksomheten ble overdratt til Ringeriks-Kraft Nærvarme AS i 2009. Den 31.12.2009 ble anleggene på Vik, Sundvolden og Elstangen solgt til dette selskapet.

Selskapet har i 2009 samlede driftsinntekter på 158,0 millioner kroner, et driftsresultat på 93,6 millioner kroner og et resultat før skatt på 87,8 millioner kroner. Samlet tilgjengelig produksjon i 2009 for selskapet utgjør 409 GWh. Kraftprisene gikk noe ned fra 2008. Spot pris grunnkraft gjennom året var 29,5 øre/kWh, gjennomsnittlig oppnådd pris ble 36,7 øre/kWh

Selskapets fokus på effektiv drift ble videreført i 2009. Driften av anleggene har vært gjennomført uten vesentlige driftstanser.

I løpet av 2009 valgte Ringeriks-Kraft å legge utvi-

delsesprosjektet i Vittingfoss på is, i hovedsak på grunn av usikkerhet i tilknytning til rammebetingelser og utviklingen i valuta og kraftmarkedet de første årene.

Ringeriks-Kraft har sammen med Norske Skogindustrier AS og Vardar AS opprettet et felles selskap Follum Energisentral AS, som har ansvaret for realiseringen av prosjektet Follum Energisentral.

### Ringeriks-Kraft Nærvarme AS

Ringeriks-Kraft Nærvarme AS er et heleid datterselskap av Ringeriks-Kraft AS. Selskapet ble stiftet i slutten av 2009. Målet med selskapet er å sikre en nødvendig vekst og utbedring av miljøvennlig produksjon og distribusjon gjennom å bygge og drifte nærvarmeanlegg for bedriftskunder og sameier i regionen. Selskapet har også ambisjoner om å være regionens ledende energi- og miljøpådriver gjennom å være et kompetansesenter og rådgiver innen fornybar energi og miljø.

Selskapet kjøpte nærvarmeanleggene på Vik, Sundvolden og Elstangen av Ringeriks-Kraft Produksjon den 31.12.2009.

Selskapets hovedmarksområder vil primært være kommunene Ringerike og Hole.

### Ringeriks-Kraft Nett AS

Ringeriks-Kraft Nett AS har som mål å sikre at kundene har trygge elektriske anlegg, tilby sikker strømforsyning innenfor gitte økonomiske rammer samt bidra til å utvikle bredbåndstilbud for kundene i regionen. I tillegg skal nettvirksomheten være med å oppfylle eiernes krav til avkastning.

Virksomheten drives i henhold til rammer gitt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Denne reguleringen omfatter blant annet økonomiske rammer for inntekter og tariffing samt krav til teknisk kvalitet i nettet.

Året har vært preget av høy aktivitet med vedlikehold og fornyelse av nettet. Inntektene som fastsettes



av NVE har vært på samme nivå som i de foregående år.

Virksomheten har samlede driftsinntekter på 126,3 millioner kroner og resultat før skatt på 9,1 millioner kroner. Selskapet hadde et driftsresultat på 13,6 millioner kroner. Avkastningen på nettkapitalen var 5,2 prosent. Det er transportert 576 millioner kWh i strømmettet. Selskapet hadde 19 285 kunder ved utgangen av 2009. Leveringskvaliteten til kundene gjennom året hadde en positiv utvikling, til tross for at det var en økning i KILE-kostnader. Idriftsettelsen av flere store reinvesteringssjaker i nettet bidro til de totale avbruddskostnadene.

#### **Ringeriks-Kraft Strøm AS**

Selskapet har i 2009 driftsinntekter på 136,4 millioner kroner og et resultat før skatt på 3,3 millioner kroner. Hovedaktiviteten har vært salg av strøm til bedriftskunder og privathusholdninger i Ringeriksregionen, og selskapet har 77 prosent av regionens strømkunder. I tillegg har selskapet levert salgs- og markedsførings-tjenester for varmepumper.

Markedet for strømsalg er fortsatt preget av konkurranse og prispress. Ringeriks-Kraft Strøm har i 2009 søkt å fremstå som en solid og pålitelig kraftleverandør. Selskapet har satset på produkttilbud tilpasset kundenes behov og god kundeservice. Selskapet utfører kundetjenester for konsernet.

#### **Ringeriks-Kraft Service AS**

Selskapet prosjekterer og bygger nye anlegg, i tillegg til drift og vedlikehold av det eksisterende ledningsnett, samt gatebelysning. Selskapets oppgaver omfatter også beredskaps- og vaktordninger, kontroll av strømmålere, nytilknytninger mv. samt vedlikehold og drift av kraftstasjoner. Markedene er energibransjen, industri, kommuner og privathusholdninger.

Selskapet har i 2009 driftsinntekter på 78,1 millioner kroner og et resultat før skatt på 0,1 millioner kroner. Selskapet har de siste årene opparbeidet en god markedsposisjon og gode kunderelasjoner i områ-

dene Oslo, Asker og Bærum. Selskapet har en ekstern omsetning på 25 prosent. Spesielt gledelig er veksten i omsetning innen segmentet gatebelysning.

#### **Ringeriks-Kraft AS**

Ringeriks-Kraft AS er morselskapet i konsernet. Selskapet utfører strategiske og administrative tjenester for konsernet, blant annet kraft- og finansforvaltning, økonomi- og regnskapsrapportering, risiko- og økonomistyring. Videre utføres felles administrative tjenester som informasjon, kompetanseutvikling, personal og HMS-arbeid.

Selskapet har i 2009 driftsinntekter på 22,2 millioner kroner og et resultat før skatt på 35,9 millioner kroner. Selskapet har mottatt 0,5 millioner kroner i utbytte fra Viul Kraft AS. Selskapet har mottatt 40 millioner kroner i konsernbidrag fra datterselskapet Produksjon. Fri egenkapital i selskapet er 92,7 millioner kroner.

Styret foreslår et utbytte til eierne på 25,0 millioner kroner, noe som etter styrets vurdering er i samsvar med de vedtatte eierkravene.

#### **Viul Kraft AS**

Ringeriks-Kraft eier 50 prosent av aksjene i Viul Kraft AS som igjen eier 100 prosent av aksjene i AS Randsfjord Tremasse- og Papirfabrikk. Selskapet er lokalisert i Randsfjord-vassdraget og består av 4 kraftverk med 8 turbiner.

Viul Kraft ASs regnskap er innarbeidet i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden. I regnskapet er andel av underskudd i Viul Kraft AS innarbeidet med 0,9 millioner kroner. Underskuddet i 2009 skyldes rehabilitering av kraftverk og høy grunnrenteskatt. I tillegg er det i konsernregnskapet foretatt avskrivning av goodwill med 2,6 millioner kroner.

## ORGANISASJON OG PERSONALE

Ved utgangen av 2009 hadde konsernet 85 ansatte (84,5 årsverk), hvorav 6 ansatte er lærlinger. Morselskapet hadde 12 ansatte (12 årsverk) ved utgangen av 2009.

De ansatte er fordelt på følgende datterselskaper per 31. desember 2009:

	Antall ansatte	Herav antall kvinner
Ringeriks-Kraft AS	12	7
Ringeriks-Kraft Produksjon AS	4	0
Ringeriks-Kraft Nett AS	9	1
Ringeriks-Kraft Strøm AS	7	5
Ringeriks-Kraft Service AS	53	1

### Likestilling

Av konsernets ansatte er 14 kvinner. Morselskapets styre har sju medlemmer, herav tre kvinner. Konsernet har en høy andel mannlige ansatte. Dette skyldes hovedsakelig at nett- og entreprenørvirksomhetene tradisjonelt har vært mannsdominert.

Konsernet har som mål å være en arbeidsplass med likestilling mellom kvinner og menn. Det skal ikke forekomme forskjellsbehandling eller diskriminering grunnet kjønn i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering.

### Helse og sikkerhet

Konsernet har i 2009 opprettholdt fokus på helse og sikkerhet. Ringeriks-Kraft AS har videreført aktiviteter der målet blant annet er å redusere sykefraværet. De ansatte har blant flere aktiviteter, tilbud om trening på helsestudio og deltagelse i Birkebeinerrittet.

Konsernets samlede sykefravær er 6,2 prosent, en oppgang fra i fjor. Av dette utgjør fravær inntil 16 dager 1,7 prosent og sykefravær ut over 16 dager 4,5 prosent. Selskapet har i 2009 hatt en reduksjon i kortidsfraværet, men en økning i langtidsfraværet.

Selskapet har fokus på HMS, miljø og trivsel for å redusere fraværet totalt.

Gjennomsnittsalderen i konsernet er 45 år. Eksklusive lærlinger er den 47 år.

Det har i 2009 ikke vært alvorlige ulykker i konsernet. Det har vært registrert 4 skader på ansatte, og 1 skade har resultert i lengre fravær.

## YTRE MILJØ

Selskapet produserer og fremfører ren kraft, og har evigvarende ressurser. Selskapets virksomhet medfører i sin alminnelighet lite forurensning av det ytre miljøet og representerer betydelige positive miljøbidrag gjennom sin produksjon av fornybar vannkraft. Det har i 2009 ikke vært hendelser som i vesentlig grad har gitt skade eller utslipp som har skadet det ytre miljøet.

Konsernets betydelige investeringsomfang både i produksjons- og nettvirksomheten er i stor grad begrunnet i helse, miljø og sikkerhet for de som oppholder seg ved selskapets anlegg.

Ringeriks-Kraft har anskaffet klimakvoter til egen bilpark.

Det er etablert beredskapsplaner som skal sikre trygg håndtering av unormale situasjoner så som flom og uvær.

Selskapet har i 2009 ingen foreliggende pålegg knyttet til det ytre miljøet.

## FREMTIDSUTSIKTER

Selskapet har produksjon i fire av de sentrale vassdragene på Østlandet. Det er synergieffekter ved å drifte flere elvekraftverk innen et begrenset geografisk område. Økt produksjonskapasitet er derfor et prioritert vekstområde, herunder fokus på økning av produksjon i eksisterende kraftverk. Selskapet vil fortsette utvikling av alternativ energi og vil være åpne for å delta i andre utviklingsområder.

Energiprisene har steget noe de siste årene. Kraftmarkedet synes å ha etablert et høyere nivå enn tidligere, men prisene på mellomlang sikt er påvirket

av konjunkturedgangen i verdensøkonomien. Etter spørsele etter norsk miljøvennlig vannkraft forventes fortsatt å være høy.

Konsernet vil gjennom bransjeorganisasjonene Distriktenes energiforening (DEFO) og Energi Norge arbeide for ytterligere forbedring av rammevilkårene blant annet knyttet til nettreguleringen.

Ringeriks-Kraft vil fortsette arbeidet med å utvikle samarbeid med andre. Etablert klima- og miljøplan er et viktig virkemiddel til dette.

I samsvar med de vedtatte eierkrav har Ringeriks-Kraft investeringsplaner for de neste 10 år i størrelsesorden 550-700 millioner kroner. Investeringsnivået er avhengig av rammebetingelser og kraftprisutviklingen. Dette vil kreve en oppbygging av egenkapital på mellom 15 og 20 millioner kroner i året i perioden. Investeringene er i hovedsak knyttet til ny vannkraftproduksjon, annen fornybar energi og nettinvesteringer. Nettinvesteringene er forbedringer i eksisterende strømnnett med fokus på leveringskvalitet og berøringsikkerhet, herunder automatisk måleravlesningssystemer (AMS) i løpet av fire år. AMS innføring er avhengig av NVE sitt vedtak på standarder og tidsfrister. Vedtaket er noe forsinket, og er ventet høsten 2010.

Ringeriks-Kraft legger samtidig med utbygging av strømnettet ut fremføringsveier for fibernett. Selskapet jobber aktivt med å finne samarbeidsløsninger med andre bredbåndsaktører om bruk av denne infrastrukturen.

Selskapet vil videreutvikle sitt konkurransefortrinn som en lokal leverandør med god service og høy tilgjengelighet. Åpen, objektiv og tidsriktig informasjon om kraftmarkedet, nettleie, avtaletyper mv. vil bidra til økt tillit blant våre kunder.

Det arbeides for en videreutvikling av aksjonærenes verdier gjennom et solid og finansielt sterkt selskap. Styret forventer en positiv utvikling av selskapet i 2010.

#### DISPONERING AV RESULTAT

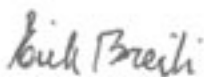
Årets overskudd etter skatt i Ringeriks-Kraft AS er kroner 25 805 000.

Årets overskudd foreslås anvendt slik:

Avsatt til utbytte	kr 25 000 000
Overført annen egenkapital	kr 805 000
Sum disponert	kr 25 805 000

31. desember 2009

23. mars 2010




**Erik Breili**

STYRETS LEDER



**Kari Strande**

STYREMEDLEM



**Hedda Obstfelder**

STYREMEDLEM



**Morten Rønning**

STYREMEDLEM



**Per Stamnes**

STYRETS NESTLEDER



**Roger Wincentz Hansen**

STYREMEDLEM



**Lise Kihle Gravermoen**

STYREMEDLEM



**Ole Sunnset**

ADMINISTRERENDE DIREKTØR

# STYRET

## 2009

### Roger Wincentz Hansen

STYREMEDLEM

Montasjeleder. Fagbrev e-verksmontør faggruppe A. Konserntillitsvalgt. Valgt av de ansatte.

### Per Starnes

NESTLEDER

Pensjonist/ Forstkandidat og bedriftsøkonom. Kommunestyre- og formannskapsmedlem i Ringerike kommune 1999-2007. En rekke styreverv innen bl.a. skog og skogindustri.

### Lise Kihle Gravermoen

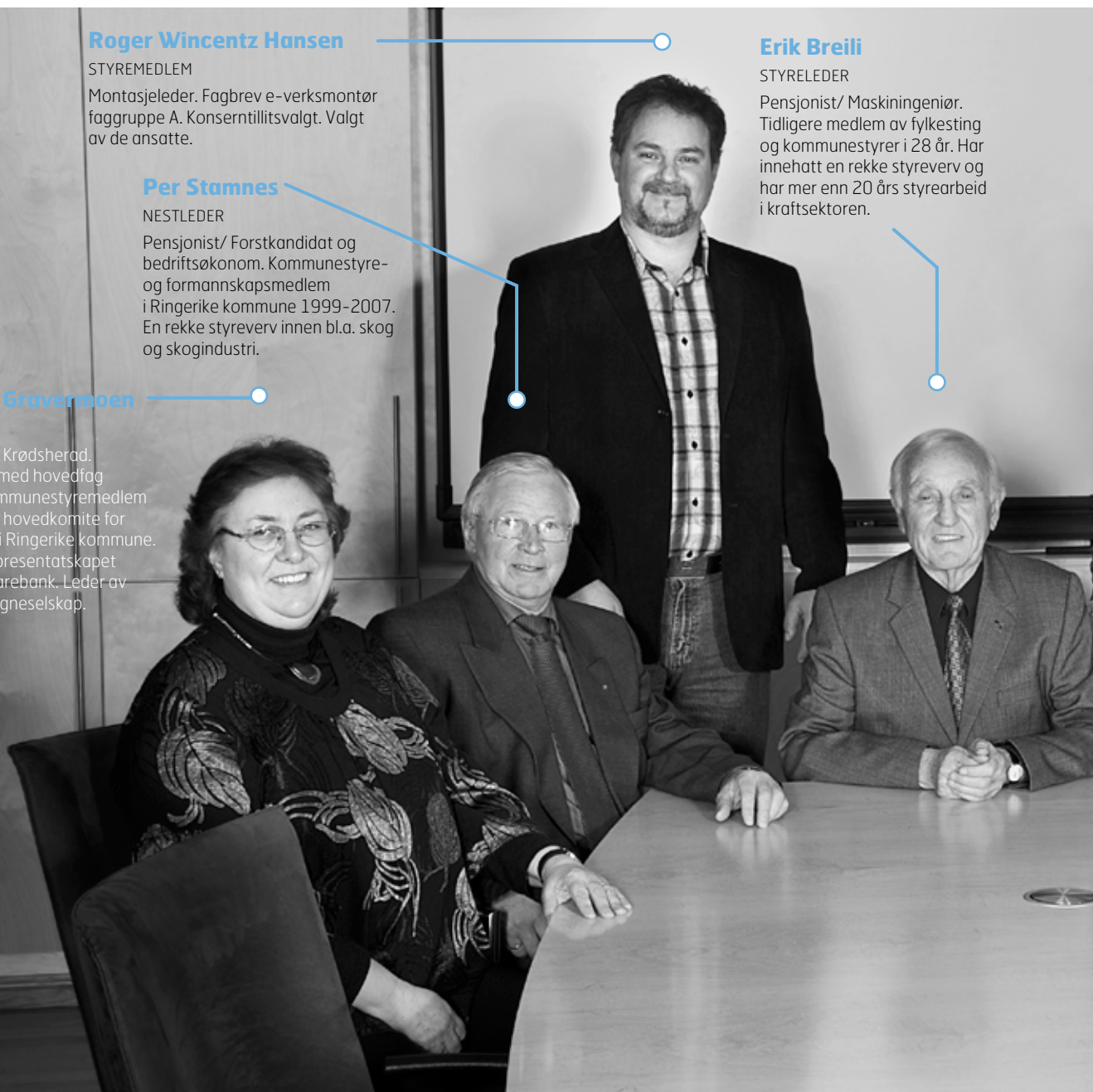
STYREMEDLEM

Jordbrukssjef i Krødsherød. Sivilagronom med hovedfag i økonomi. Kommunestyremedlem og medlem av hovedkomite for miljø og areal i Ringerike kommune. Medlem av representatskapet i Ringerike Sparebank. Leder av Norderhov Sogneselskap.

### Erik Breili

STYRELEDER

Pensjonist/ Maskiningeniør. Tidligere medlem av fylkesting og kommunestyre i 28 år. Har innehatt en rekke styreverv og har mer enn 20 års styrearbeid i kraftsektoren.







**Morten Rønningen**

STYREMEDLEM

Teknisk saksbehandler. Fagbrev e-verksmontør faggruppe A. Valgt av de ansatte.

**Kari Strande**

STYREMEDLEM

Internasjonal rådgiver i Statens Kartverk. Jordskifte kandidat, tilleggsutdannelse fra Arkitekt-høgskolen og spesialfag Juridisk Fakultet. Kommunestyre- og formannskapsmedlem i Hole kommune.

**Hedda Obstfelder**

STYREMEDLEM

Advokat i Advokatene Midtbø og Obstfelder AS. Har i tillegg styreverv i RINGBO og Elstangen AS.





# nr

• VIRKSOMHETEN





Adm direktør Ole Sunnset  
**Produksjonssjef Helge Bergstrøm**

4 ansatte

Produksjon av vannkraft. Fornybar energi

Driftsinntekter 2009: 157 mill. NOK | Total produksjon i 2009: 409 GWh



**Total produksjon i 2009**





# Produksjon

Ringeriks-Kraft Produksjon AS ivaretar konsernets virksomhet innen kraftproduksjon og består av hel- og deleide produksjonsanlegg, samt Aall-Ulefoss.

## Vittingfoss aggregat 5

I første halvdel av 2009 ble det gjennomført anbuds-konkurranse på bygdelen av den nye kraftstasjonen i Vittingfoss (aggregat 5). Det var kun to tilbydere og tilbudsprisene var over kalkylen. Kontraktene på turbin og generator var tegnet med basis i regulering for kursendring i Euro/NOK, noe som alene førte til ca 10 % økning i prosjektkostnaden. Dette sammen med den varslede innføring av et felles nordisk sertifikatmarked førte til at styret fant det riktig å utsette prosjektet i 3- 5 år.

## Oppgradering i Aall-Ulefos – Kraftverk

Ringeriks-Kraft leier Aall Ulefos Kraftstasjon for en periode på 40 år – frem til 2039. I følge leieavtalen skal anlegget opprustes for eiers regning. Som en del av denne opprustningen ble aggregat 1 revidert i 2009. Revisjonen omfattet blant annet et nytt løpehjul, omviklet generator og rotor og ny turbinregulator. I Aall-Ulefos hadde man i januar 2009 overslag i generator aggregat 3 med påfølgende tilløp til brann. Skaden ble dekket gjennom forsikring og aggregatet var i drift etter ca 12 ukers stans.

## Miljøundersøkelser i Randselva

Viul Kraft AS, hvor Ringeriks-Kraft eier 50 %, er den største brukseier i Foreningen til Randsfjords Regulering (FRR). FRR har konsesjonen på regulering av Randsfjorden – Norges 4. største innsjø. Som konsesjonshaver er man forpliktet til å holde kontroll på hvordan reguleringen påvirker miljøet – i praksis vil dette si fisk, fugl og erosjon. 2009 var vårt andre år med miljøundersøkelser i Randsfjorden og i Randselva. Kartlegging av yngel og gytefisk, samt manøvreringsreglementets påvirkning, har vært i fokus dette året.

## Samarbeidet i Viulverkene

Viul Kraft AS ble kjøpt av daværende Hadeland Energiverk og Ringerike Interkommunale kraftverk i 1991 med 50 % hver. Det nå 17 – årige samarbeidet om drift av de i alt 5 kraftstasjonene i Randselva lever i beste velgående. Driftsmessig er det Ringeriks-Kraft AS som driver anleggene i Buskerud Fylke dvs. Viulfoss ved Hvalsmoen og Askerudfoss ved Viul.

De siste år har en hatt et felles fokus på oppgradering av anlegg og å utnytte eksisterende fall bedre.

I 2009 har man revidert generator aggregat 3 – Askerudfoss. Videre har man satt stengsler i Dam Viulfoss som en forberedelse i forhold til å revidere bunntappelukene i dammen.

## Follum Energisentral

Selskapet er en av tre eiere av Follum Energisentral AS. Selskapet skal bygge et avfallbasert forbrenningsanlegg som skal levere damp til papirfabrikken på Follum, varmt vann til fjernvarmeanlegget i Hønefoss og produsere El for leveranse på nettet.

Eksisterende anlegg og infrastruktur, samt at anlegget vil levere energi hele året, gjør Follum Energisentral til et prosjekt med god lønnsomhet – dette under forutsetning om etableringsstøtte fra ENOVA. Det jobbes nå mot å ta en beslutning om bygging ultimo 2010. Follum energisentral er en del av satsningen på ny fornybar energi.

### FAKTA

Det er stor etterspørsel etter sertifikater fra fornybare energiressurser i Europa og det er inngått samarbeidsavtale med handels-selskapet Ecohz. Vår produksjon er 100 % fornybar og det ble i 2009 solgt 297 GWh, herav 214 GWh til Ringeriks-Kraft Strøm, som sikret sine privatkunder opprinnelsesgarantert fornybar energi.

Adm direktør Ole Sunnset  
**Nettsjef Jan-Erik Brattbakk**

9 ansatte

Drift, vedlikehold/fornyelse av strømnettet





Distribuerer energi i nettet

Utvikling av bredbåndsnett i Hole og Ringerike

Driftsinntekter 2009: 126 mill. NOK



**Fordeling av nettleien**

	Statlige avgifter	48%
	Egen nettvirksomhet	32%
	Overliggende nett	15%
	Dekning av nettap	5%



# Nett

Ringeriks-Kraft Nett AS har som oppgave å drifte, vedlikeholde og fornye strømmettet i kommunene Ringerike og Hole. Virksomheten drives i henhold til rammer gitt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Ringeriks-Kraft har som mål å tilby kundene sikker strømforsyning innenfor gitte, økonomiske rammer. Nettvirksomheten skal også bidra til å utvikle et bredbåndstilbud for kundene i regionen.

## Investeringer

Totale investeringer i nettvirksomheten i 2009 var 40,5 millioner kroner. 33,6 millioner kroner gikk til fornyelse av nettet. 5,2 millioner kroner var kunde-finansierte nyanlegg, 1,7 millioner kroner gikk til bredbånd og IT. Av de store prosjektene i 2009 var videreføringen av andre byggetrinn på fornyelse av høyspentanlegget på Røyse. Videre er det utført større utskiftninger av to høyspentanlegg på Veme og Ree samt i Åsbygda. Tjenester som drift, vedlikehold, påkostninger og investeringer i strømmettet er kjøpt fra søsterselskapet Ringeriks-Kraft Service, samt fra Hadeland Nettpartner AS og fra EB montasje AS.

## Klima og miljø

Ved utskifting og fornyelse i nettet blir kapasiteten økt vesentlig noe som bidrar til redusert overføringstap.

## Rammebetingelser

Inntektene til nettvirksomheten fastsettes årlig for hvert nettselskap av NVE. Over tid har de fleste i bransjen hatt den oppfatning at de tildelte inntektene ikke er tilstrekkelig til å løse utfordringene med utvikling og fornyelse av det norske strømmettet.

## Strategi og fremtidsutsikter

Bedring av leveringskvaliteten for kundene ved godt vedlikehold og fornyelse av nettet står sentralt i selskapets langtidspaner. Nye krav stilles løpende til nettselskapenes virksomhet. Først i rekken kommer avanserte måle- og styringssystemer (AMS) for alle

kundene. Installering av dette vil pågå de nærmeste tre årene og vil berøre alle våre kunder. AMS innebærer utskifting av målerne ute hos kundene til målere som kan kommunisere med vårt avregningssystem. Slike systemløft gir utfordringer på kompetansesiden hvor et nærmere samarbeid mellom flere selskap kan være aktuelt.

## Hendelser

Året 2009 ble avsluttet med en langvarig periode med sterk kulde som medførte kraftig forbruksøkning og uttaksrekorder. I all hovedsak klarte nettet belastningen uten kapasitetsproblemer. Et mindre antall av våre kunder ble imidlertid berørt av driftsforstyrrelser som følge av kapasitetsproblemer på enkelte av de lokale transformatorkretsene. Her er det satt i gang tiltak for å forsterke nettet.

### FAKTA

Arkeologiske undersøkelser og utgravninger er blitt en del av vår hverdag der vi legger jordkabler. Vårt store kabelprosjekt på Røysehalvøya er blitt berørt av dette, og det skal foretas utgravninger på fire steder. Dette har medført at prosjektet er utsatt til 2010.

**Direktør Bente G. Kristoffersen**

Salgssjef Cecilie Rød

7 ansatte

Salg av kraft og varmepumper

Konsernets kundesenter

Driftinntekter 2009: 136 mill. NOK



Hva består strømfakturaen av?

Strøm	38%
Avgifter til staten	33%
Nettleie	27%
Ringeriks-Kraft margin	2%





# Strøm



Ringeriks-Kraft Strøm AS driver konsernets sluttbrukervirksomhet og kundesenter. Produktene som selges er hovedsakelig strøm til privat- og næringskunder i kommunene Ringerike og Hole. I tillegg er selskapet konsernets ansikt ut mot kunden og markedsfører også varmepumper i samarbeid med Ringeriks-Kraft Service. Selskapet har en markedsandel på strøm på 83 %. I 2009 solgte konsernet vel 200 luft-luft varmepumper. Ringeriks-Kraft Strøm har en stabil og god markedsandel i Ringeriksregionen.

## Opprinnelsesgarantert strøm

Til tross for at Norge er et land med hovedsakelig strøm produsert på vann, er dessverre ikke strømmen vi får ut av stikkontakten «ren», og andelen strøm produsert på ren fornybar energi som vannkraft er fallende. Dette skyldes at Norge har underskudd på strøm, og derfor vil importert kull- og atomkraft utgjøre en viss andel av vårt totale forbruk.

Ringeriks-Kraft ønsker å ligge i front når det gjelder å tilby kundene miljøvennlig energi og energiløsninger. I 2009 valgte selskapet å gi alle privatkunder en miljøgaranti gjennom opprinnelsesgarantert strøm fra ren vannkraft, uten at kunden betaler noe ekstra for dette. Ved å kjøpe strøm fra Ringeriks-Kraft sikrer kundene seg at strømmen de kjøper kommer fra 100 % vannkraft, og bidrar dermed til å øke andelen av miljøvennlig kraft som forbrukes i Norge. Sertifikat utstedt av Ecohz, dokumenterer at all strøm som selges til privatkunder er 100 % vannkraft.

## Miljøavtalen

I lys av klima- og miljøfokus, har Ringeriks-Kraft i 2009 lansert et nytt produkt, miljøavtalen. Produktet fordrer at kunden mottar eFaktura og har autogiroavtale. På denne måten spares miljøet. Produktet har blitt tatt godt i mot av våre kunder og er å finne på Konkurransetilsynets liste.

## Din Side

I august 2009 lanserte Ringeriks-Kraft «Din Side». Din Side er en portal til kundeforholdet med Ringeriks-Kraft. Kunden får tilgang til å gjøre endringer på sitt abonnement som adresse, navn, utsette eller dele opp regningen, se fakturahistorikk for å nevne noe. Det er grunn til å si at Din Side har blitt en suksess. Fra august til desember har hele 4100 kunder registrert seg som bruker av Din Side løsningen, dette utgjør per utgangen av 2009 27 % av kundemassen til strømselskapet.



## Strategi/fremtidsplaner

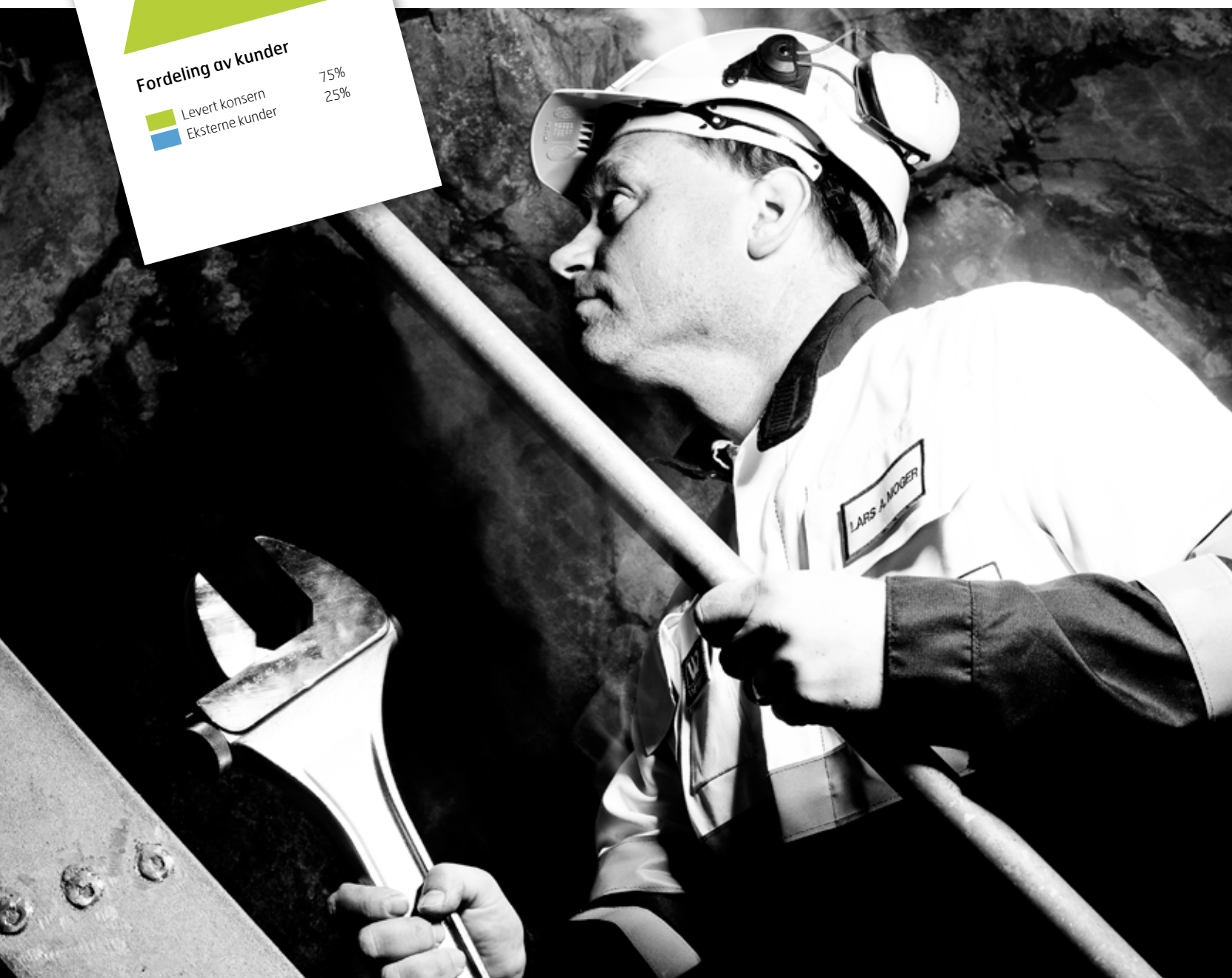
Ringeriks-Kraft Strøm har som øvrige selskaper i konsernet hatt en grundig strategiprosess gjennom siste halvår av 2009. Strømselskapet har fram til nå fortrinnsvis hatt fokus på salg til kunder i eget forsyningsområde, kommunene Hole og Ringerike. Fortsatt skal kundene i egen region ha stort fokus, de danner grunnstammen i virksomheten og som et regionalt selskap vil «egne» kunder alltid være en viktig målgruppe. Fra vinteren 2009/2010 har selskapet økt fokuset utenfor egen region i nærmere definerte områder og mot definerte kundegrupper. Kampen om kundene er stor og det er lave marginer. Det er derfor viktig å fokusere på effektivisering i kundedialogen, både gjennom gode internettløsninger, men også ved å inneha høy kompetanse på kundenes behovsutvikling. Ringeriks-Kraft forsøker å følge med i denne utviklingen og arbeider for å kunne møte disse kundenes kommunikasjonsønsker.

**Direktør Lars Moger**  
Driftssjef Roger Berglind  
53 ansatte  
Entreprenørtjenester  
Driftsinntekter 2009: 78 mill. NOK



**Fordeling av kunder**

 Levert konsern	75%
 Eksterne kunder	25%



# Service

Fra 2003 og frem til høsten 2008 opplevde samfunnet en uavbrutt økonomisk vekst. Det var stor investeringsvilje, og etterspørselen etter tjenester Ringeriks-Kraft Service AS kunne tilby var hele tiden stor.

Høsten 2008 endret markedet for entreprenør-tjenester seg betydelig som følge av en brå endring i verdens økonomiske tilstand. Optimismen forsvant, og investeringslysten og evnen avtok betydelig. For Ringeriks-Kraft Service AS medførte det at det fra august 2008 og i ca ett år frem var vanskeligere å kontrahere oppdrag, særlig for private aktører.

Vårt inntrykk er at nettselskaper og offentlige byggherrer ikke har redusert sine investeringer og vedlikeholdsbudsjetter i samme grad i perioden. Konsekvensen av redusert aktivitet har vært at priskonkurransen ble skjerpet betydelig, med lavere økonomiske marginer som resultat.

## Veilys

Et satsingsområde for selskapet er veibelysning. I løpet av året ble det inngått en avtale med Hafslund Nett og Statens Vegvesen om henholdsvis drift og vedlikehold av kommunalt veilys i Asker og Bærum kommune, og tilsvarende for E16 og Rv 7 i Buskerud. I løpet av året ble det inngått langsiktige avtaler og prosjektoppdrag til en verdi av NOK 35 mill innen veibelysning.

Selskapets største kunde er Ringeriks-Kraft Nett, fulgt av Hafslund Nett.

## Interne og eksterne utviklingsplaner

Bedriften har i 2009 jobbet med en rekke interne forbedringsprosjekter for å styrke vår konkurransekraft. Det å levere rett kvalitet til avtalt tid er to viktige faktorer for å lykkes i konkurranse med andre leverandører.

Videre har HMS fått økt oppmerksomhet, og det er innført ytterligere rutiner for å sikre at miljøet og våre ansatte ikke utsettes for farlige forhold eller skader.

Utviklingen i markedet mot slutten av 2009 ble utnyttet til å jobbe med å bygge ordresreserve for

2010. Dette resulterte i at bedriften ved utgangen av 2009 satt med en meget tilfredsstillende ordresreserve for de to første kvartaler i 2010. Omtrent halvparten av bedriftens planlagte aktiviteter første halvår 2010 vil bli for kunder utenfor Ringeriks-Kraft. Dette er en høy andel i forhold til tidligere år.

Med bakgrunn i vedtatte føringer fra våre eiere, har Ringeriks-Kraft Service gjennom 2009 utarbeidet beslutningsunderlag for en 5-årig strategiplan for selskapet. Fremlagte forslag innebærer at selskapet fremover skal ha en kontrollert vekst i bemanning og omsetning.

## Rekruttering

Alderssammensetningen i selskapet tilsier at en betydelig del av de ansatte kan fratre ved aldersgrense for pensjon eller avtalefestet pensjon de neste 5 årene. Rekruttering av nye medarbeidere vil derfor forbli et viktig arbeidsfelt i 2010 og fremover. Rekruttering av arbeidskraft med riktig kompetanse er en utfordring. Ringeriks-Kraft Service satser derfor også på utdanning av lærlinger. I 2009 tok 2 kandidater fagbrev som energimontør ved bedriften. Vi tok også inn 2 nye lærlinger i 2009. Bedriften har god erfaring med unge medarbeidere, som har pågangsmot og motivasjon til stadig å lære noe nytt.

### FAKTA

Veilysarbeid er en nisje som Service har skodd seg for å jobbe mot. Det er i 2009 investert i maskinparken og selskapet er rustet til å ta større oppdrag innenfor dette markedssegmentet.





**Direktør Ole Sunnset**  
Markedsansvarlig Hege Granum  
Produksjon av Ny fornybar energi  
Rådgiver innen fornybar energi

Driftsinntekter 621 tusen NOK (Ført i produksjonsselskapet)

Realistisk potensiale i Hole og Ringerike : 9 730 000 liter olje, 25 900 tonn CO<sub>2</sub>-utslipp og 695 tankbiler  
Vår andel: 4 500 000 liter olje, 12 000 tonn CO<sub>2</sub>-utslipp og 320 tankbiler



**Potensial i leverte anlegg**

	Luft til luft varmepumper	4,4 GWh
	Energisentral Sundvolden	2,0 GWh
	Energisentral Trekanten	0,6 GWh
	Energisentral Elsangen	0,5 GWh





# Nærvarme

Ringeriks-Kraft Nærvarme ivaretar konsernets virksomhet innen Ny fornybar energi. Målet er et bidrag på ca. 40 GWh til oppvarming ved redusert bruk basert på direkte bruk av elektrisitet og olje. Dessuten vil en aktivitet på dette feltet kunne bidra til nye grønne arbeidsplasser i regionen, både på utstyrs- og råstoff-leveransesiden. Ringeriks-Kraft Nærvarme ble etablert som et heleid datterselskap helt på slutten av året, som et virkemiddel til å fokusere på og styrke denne satsingen. Målet med selskapet er å sikre nødvendig vekst av miljøvennlig produksjon og distribusjon gjennom å bygge og drifte nærvarmeanlegg for bedrifts kunder og sameiere i regionen. Selskapet overtok nærvarmeanleggene på Vik, Sundvolden og Elstangen av Ringeriks-Kraft Produksjon den 31.12.2009.

## Sundvolden

Eierne av Sundvolden hotel har et bevisst forhold til å utvikle virksomheten sin på en klima- og miljøvennlig måte (se egen sak). Etter en omfattende prosess ble Ringeriks-Kraft valgt som leverandør av varme basert på et moderne pelletsfyrt anlegg til hotellet. Ved å dekke et estimert varmebehov på 2 000 000 kWh med biofyring, vil Sundvolden Hotel ta et godt skritt på veien mot å bli CO<sub>2</sub>-nøytral. Det betyr mye at det finnes bedriftsledere som Tord Moe Laeskogen som vil gå sammen med oss i utviklingen av den grønne regionen.

## Follum Energisentral

Follum Energisentral er det største enkeltprosjektet innen Ny fornybar energi som Ringeriks-Kraft er involvert i. Forbrenning av 100 000 tonn søppel betyr ca 300 000 000 kWh energi, både som varme og strøm.

### «Fra uprioritert til 1. prioritet»

For å stimulere til utvikling av utnyttelse av bioenergi, varmepumper og andre klimanøytrale løsninger har myndighetene besluttet at den uprioriterte nett tariffen skal bortfalle fra 1. juli 2012. Dette vil medføre at de kundene som er tilknyttet denne tariffen vil få

en betydelig kostnadsøkning på sitt varmebehov. Ringeriks-Kraft har gjennomført en større prosess – fra uprioritert til 1. prioritet – mot denne kunde-gruppen. Målet har vært å bevisstgjøre kundene for hvilke økonomiske konsekvenser endringen har og hvilke muligheter det er for å konvertere til moderne bio- eller varmepumpeanlegg. Arbeidet har vist at det ligger både økonomiske og miljøgevinster i dette, samt at vi benytter lokale ressurser.

## Rådgivning/ pådriver

Det viktigste bidraget til klima og miljø vil alltid være den energien vil ikke bruke. Ringeriks-Kraft ønsker å ta en sentral rolle i Enøk-arbeidet. Vi er helt i start-groten med hensyn til å bygge en organisasjon som oppfyller målsettingen om å være det ledende kompetansesenter på dette området. Myndighetenes arbeid med innføring av hvite sertifikater vil etter Ringeriks-Krafts vurderinger sette fart i dette arbeidet. Her har Ringeriks-Kraft en ambisjon om å ta en aktiv rolle.

## BioRingerike

BioRingerike har vært et møtested for utveksling av ideer og kunnskap samt etablering av relasjoner mellom aktører i den nye grønne næringen. For Ringeriks-Kraft har det medført et samarbeid med Norske Skog og Vardar om Follum Energisentral, samlokalisering med Hønefoss Fjernvarme og et kjøp av tjenester fra Ringerike Bioenergi ved byggingen av anlegget på Sundvolden. BioRingerike-samarbeidet er et utmerket eksempel på God alene – best sammen.

## FAKTA

### Vår miljøkalkulator

Vår satsning innenfor klima og miljø reduserer oljeforbruket med 42 Gwh på 5 år. Varmebehovet i regionen vil bestå, men ved å erstatte oljefyring med varmeløsninger basert på fornybar energi, vil vi kunne ta ut miljøskadelige elementer fra vår region, til beste for deg som bor her. Resultatet er lavere forbruk av fyringsolje, lavere CO<sub>2</sub>-utslipp og færre tankbiler på veiene.



# 02

• REGNSKAP



Økonomisjef **Odd Birger Nilsen**







## Balanse per 31. desember (alle tall i tusen kroner)

MORSELSKAP				KONSERN		
2008	2009	Note	EIENDELER	Note	2009	2008
			<b>Anleggsmidler</b>			
			IMMATERIELLE EIENDELER			
0	0		Konsesjoner, patenter, lisenser o.l.	6	277 866	277 866
0	0	16	Utsatt skattefordel	16	0	0
0	0		Goodwill	6	0	482
0	0		Sum immaterielle eiendeler		277 866	278 348
			VARIGE DRIFTSMIDLER			
25 632	25 845	7	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	7	185 471	191 820
138	531	7	Maskiner og anlegg	7	271 043	247 765
2 234	1 869	7	Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner o.l.	7	7 462	9 197
28 005	28 245		Sum varige driftsmidler		463 976	448 782
			FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
213 765	231 765	8	Investering i datterselskap	8	500	500
120 019	120 019	8	Investering i tilknyttet selskap	8	71 863	75 909
457 592	477 592		Lån til foretak i samme konsern		0	0
9 305	9 383	9	Investeringer i aksjer og andeler	9	11 130	10 740
955	0	11	Obligasjoner og andre fordringer	11	56 234	56 457
			Pensjonsmidler	14	176	852
801 636	838 759		Sum finansielle anleggsmidler		139 903	144 458
<b>829 640</b>	<b>867 004</b>		<b>Sum anleggsmidler</b>		<b>881 745</b>	<b>871 588</b>
			<b>Omløpsmidler</b>			
0	0		VARER	10	661	1 689
			FORDRINGER			
33 641	34 396		Kundefordringer		100 925	82 111
3 008	383		Andre fordringer		31 024	38 505
88 301	77 719		Fordring til foretak i samme konsern		0	0
124 950	112 499		Sum fordringer		131 949	120 616
2 010	2 585	5	BANKINNSKUDD, KONTANTER O.L.	5	41 704	19 741
<b>126 960</b>	<b>115 084</b>		<b>Sum omløpsmidler</b>		<b>174 314</b>	<b>142 046</b>
<b>956 600</b>	<b>982 088</b>		<b>SUM EIENDELER</b>		<b>1 056 059</b>	<b>1 013 634</b>

## Balanse per 31. desember (alle tall i tusen kroner)

MORSELSKAP			KONSERN			
2008	2009	Note	EGENKAPITAL OG GJELD	Note	2009	2008
			<b>Egenkapital</b>			
			INNSKUTT EGENKAPITAL			
150 000	150 000	12,13	Aksjekapital	12,13	150 000	150 000
48 271	48 271	13	Overkursfond	13	48 271	48 271
198 271	198 271		Sum innskutt egenkapital		198 271	198 271
			OPPTJENT EGENKAPITAL			
91 944	92 749	13	Annen egenkapital	13	134 080	110 685
91 944	92 749		Sum opptjent egenkapital		134 080	110 685
<b>290 215</b>	<b>291 020</b>		<b>Sum egenkapital</b>		<b>332 351</b>	<b>308 956</b>
			<b>Gjeld</b>			
			AVSETNING FOR FORPLIKTELSER			
9 235	8 714	14	Pensjonsforpliktelser	14	11 874	12 120
7 084	9 071	16	Utsatt skatt	16	117 758	112 591
16 319	17 785		Sum avsetninger for forpliktelser		129 632	124 711
			ANNEN LANGSIKTIG GJELD			
			Gjeld til datterselskaper			0
436 684	436 584	15,18	Gjeld til kredittinstitusjoner	15,18	436 584	436 684
436 684	436 584		Sum annen langsiktig gjeld		436 584	436 684
			KORTSIKTIG GJELD			
75 469	69 199		Kortsiktig gjeld konsernselskaper		0	0
102 680	129 615		Gjeld til kredittinstitusjoner		0	0
9 319	1 994		Leverandørgjeld		29 213	29 249
2 492	8 100	16	Betalbar skatt	16	36 541	30 942
72	152		Skyldige offentlige avgifter		14 521	19 580
21 000	25 000	13	Utbytte	13	25 000	21 000
2 350	2 639		Annen kortsiktig gjeld	20	52 217	42 512
213 382	236 699		Sum kortsiktig gjeld		157 492	143 283
<b>666 385</b>	<b>691 068</b>		<b>Sum gjeld</b>		<b>723 708</b>	<b>704 678</b>
<b>956 600</b>	<b>982 088</b>		<b>SUM EGENKAPITAL OG GJELD</b>		<b>1 056 059</b>	<b>1 013 634</b>

## Kontantstrøm (alle tall i tusen kroner)

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009	KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER:	2009	2008
16 701	35 893	Ordinært resultat før skattekostnad	87 944	58 420
0	-2 492	Periodens betalte skatt	-28 789	-11 845
1 422	1 688	Ordinære avskrivninger	18 305	17 044
15	0	Nedskrivninger av anleggsmidler og finansielle omløpsmidler	0	15
		Forskjell mellom kostnadsført pensjon og		
732	-521	inn-/utbetalt i pensjonsordning	430	1 298
0	0	Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	478	-75
-34 247	-40 500	Inntekt fra datterselskap/tilknyttet selskap		3 031
0	0	Endring i varer	1 028	-1 143
-22 120	-755	Endring i kundefordringer	-18 814	-13 361
4 577	-7 325	Endring i leverandørgjeld	-36	-17 573
26 068	47 303	Endring i andre omløpsmidler og andre gjeldsposter	15 903	35 109
<b>-6 852</b>	<b>33 291</b>	<b>Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</b>	<b>76 449</b>	<b>70 920</b>
		<b>KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER:</b>		
0	0	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	9 410	230
-1 824	-1 928	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-47 175	-37 860
2 000	500	Mottatt utbytte fra tilknyttede selskap	500	2 000
-3 952	-78	Endring i aksjer og andeler	3 656	681
0	-18 000	Investering i datterselskaper	0	0
996	955	Endringer i obligasjoner og andre fordringer	223	2 769
-15 000	-20 000	Endring i lån til foretak i samme konsern		
0	0	Overføring av anleggsmidler ved fisjon		
0	0	Innbetalt, ikke registrert kapitalforhøyelse i datterselskap		
<b>-17 780</b>	<b>-38 551</b>	<b>Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</b>	<b>-33 386</b>	<b>-32 180</b>
		<b>KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER:</b>		
		Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld		
-100	-100	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-100	-1 093
43 135	26 935	Netto endring i kassekreditt	0	-2 540
-17 500	-21 000	Utbetalinger av utbytte	-21 000	-17 500
<b>25 535</b>	<b>5 835</b>	<b>Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</b>	<b>-21 100</b>	<b>-21 133</b>
903	575	Netto endring i bankinnskudd, kontanter og lignende	21 963	17 607
1 107	2 010	Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 01.01.	19 741	2 134
<b>2 010</b>	<b>2 585</b>	<b>Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 31.12.</b>	<b>41 704</b>	<b>19 741</b>

## Noter til regnskapet 2009 (alle tall i tusen kroner)

### Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

#### Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet består av morselskapet og datterselskaper hvor morselskapet direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Konsernregnskapet utarbeides etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet. Interne transaksjoner, fordringer og gjeld elimineres. I konsolideringen er bokført verdi av aksjer i datterselskapene eliminert mot egenkapitalen i datterselskapene på kjøpstidspunktet.

Det heleide datterselskapet Kraftingen AS er unntatt fra konsolideringen. Årsaken er at selskapet er uvesentlig i forhold til konsernregnskapet. Selskapet har ingen ansatte eller aktivitet. Egenkapitalen i selskapet per 31.12.09 utgjør TNOK 599 og er plassert på bankkonto. Årsresultatet for 2009 er på TNOK 2.

#### Datterselskap/tilknyttet selskap

Datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. I konsernregnskapet er tilknyttet selskap regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Morselskapets andel av resultatet er basert på de investerte selskapenes resultat etter skatt med fradrag for interne gevinster og eventuelle avskrivninger på merverdi som skyldes at kostpris på aksjene var høyere enn den ervervede andelen av bokført egenkapital. I resultatregnskapet er resultatandelene vist under finansposter, mens eiendelene i balansene er vist under finansielle anleggsmidler.

#### Driftsinntekter

Driftsinntekter gjenspeiler opptjent verdi av levert strøm, overføringstjenester og andre varer og tjenester. Avregning av konsernets nett- og kraftkunder foretas etter-skuddsvis hver måned, hver annen måned eller årlig etter måleravlesninger. Inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer på leveringstidspunktet.

#### Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres

til nominelt beløp på etableringstidspunktet og oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer.

#### Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

#### Varebeholdninger

Lager av innkjøpte varer er verdsatt til laveste av anskaffelseskost etter FIFO prinsippet og virkelig verdi. Det foretas nedskrivning for påregnelig ukurans.

#### Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler bestående av fall-, vassdrags- og konsesjonsrettighet og goodwill er oppført i balansen til historisk anskaffelseskost. Fall-, vassdrags- og konsesjonsrettigheter avskrives ikke. Goodwill avskrives lineært over forventet økonomisk levetid.

#### Prosjekter

Igangværende prosjekter behandles i samsvar med løpende avregningsmetode. Dersom utfallet av prosjektene ikke kan fastslås med rimelig grad av sikkerhet, er inntektsføringen basert på løpende avregning uten fortjeneste.

#### Kortsiktige plasseringer

Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

#### Andre anleggsaksjer-/andeler

Anleggsaksjer-/andeler i selskap hvor Ringeriks-Kraft AS ikke har betydelig innflytelse balanseføres til anskaffelseskost. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.



### Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger TNOK 15. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Deres gjenvinnbart beløp av driftsmiddelet er lavere enn balanseført verdi foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er høyest av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av de fremtidige kontantstrømmene som eiendelen vil generere.

### Pensjoner

Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede tjenstepensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Ytelsene er alders, uføre, ektefelle og barnpensjon. Medlemskap i AFP-ordningen er også tatt hensyn til i beregningene.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelse er beregnet etter prinsippene i Norsk Regnskapsstandard 6 "Pensjonskostnader". Beregningene er basert på en rekke forutsetninger, herunder diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn og pensjoner, avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger. I det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget er det forutsatt lineær opptjening frem til pensjonsalder for alle ytelser. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i pensjonsforpliktelser i balansen. Endringer i forpliktelser som skyldes endringer og avvik i beregningsforutsetningene (estimatendringer) fordeles over antatt gjenværende opptjeningstid dersom avvikene ved årets begynnelse overstiger 10 prosent av det største av brutto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

### Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28% på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet og nettoført. Utsatt skatt på merverdier i forbindelse med oppkjøp av datterselskap blir ikke utlignet. Kraftforetak skal i tillegg svare naturressursskatt og grunnrenteskatt. Naturressursskatt inngår i betalbar skatt i resultatregnskapet og i balansen

Det er ikke oppført utsatt skatt ved kjøp av særskilte driftsmidler i kraftanlegg som nevnt i sktl. § 18-6 første ledd og fallrettigheter. Slike driftsmidler er unntatt fra skatteplikt ved samlet realisasjon dersom overtaker viderefører de skattemessige verdiene og ervervsstidspunktene for eiendeler, rettigheter og forpliktelser som overføres.

### Kraftkontrakter

Ringeriks-Kraft AS har avtale om volumsikring av kraftproduksjonen med Norsk Hydro Produksjon AS og avtale om fysisk og finansiell porteføljeforvaltning med Elkem Energi Handel AS. Eventuelle fremtidige tap på selskaps kontraktporteføljer er avsatt som tap per 31.12. Ringeriks-Kraft AS har inngått en kraftkjøpsavtale med Aall Ulefos. Avtalen omfatter uttak av all produsert volum ved kraftverket i en periode på 40 år. Forskuddsbetaling er ført opp i balansen og blir periodisert over avtaleperioden.

### Magasinbeholdning

Selskapet har ikke egne magasiner, men eier andeler i reguleringsanlegg gjennom Foreningen til Bægnavassdragets Regulering og Numedalslaugen brugsforening. Det henvises til egen note om magasinbeholdninger.

### Inntektsrammer for nettvirksomheten

Nettselskapenes virksomhet (monopolvirksomhet) blir regulert gjennom regler fastsatt av Norges vassdrags og energidirektorat (NVE). Det fastsettes inntektsrammer for hvert inntektsår og inntektsrammen reduseres årlig med et effektivitetskrav. Merinntekt skal tilbakeføres kundene, mens mindreinntekt kan hentes fra kundene. Nettselskapene skal håndtere merinntekt og mindreinntekt slik at saldo over tid går mot null. Akkumulert mer- eller mindreinntekt regnskapsføres som henholdsvis gjeld eller fordring i balansen.

### Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter en indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter og bankinnskudd.

### Note 2 Driftsinntekter

MORSELSKAP		Per virksomhetsområde:	KONSERN	
2008	2009		2009	2008
0	0	Kraftproduksjon	150 363	143 108
0	0	Nettvirksomhet	114 830	102 110
0	0	Strømsalg	130 824	131 257
0	0	Entreprenørvirksomhet	78 067	81 040
14 252	22 210	Annet	46 789	52 520
0	0	Elimineringer	-83 344	-68 364
<b>14 252</b>	<b>22 210</b>	<b>Sum</b>	<b>437 529</b>	<b>441 671</b>

### Note 3 Lønnskostnad, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm

#### Lønnskostnad

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
5 213	6 601	Lønn	39 871	38 922
1 158	1 360	Folketrygdavgift	7 294	7 184
1 657	1 883	Pensjonskostnader (se note 14)	10 060	9 903
1 145	1 244	Andre ytelser	2 562	2 594
0	0	Aktiverte kostnader	-3 397	-4 442
<b>9 174</b>	<b>11 088</b>	<b>Sum</b>	<b>56 390</b>	<b>54 161</b>
5	12	Gjennomsnittlig antall årsverk	85	80

Ytelser til ledende personer	Lønn	Bonus	Andre naturalytelser	Pensjonskostnader	Styrehonorar
Ole Sunnset, Administrerende direktør	1 130 470		121 867	201 086	
Øvrig konsernledelse	4 722 233		762 107	551 936	
Styret i Ringeriks-Kraft AS			4 001		593 500

Administrerende direktør har en førtidspensjonsavtale med rett og plikt til å fratre ved fylte 62 år. Hvis partene er enige kan han fortsette etter fylte 62 år. Ved fratredelse ved 62 år har han krav på utbetaling av lønn tilsvarende 66 % av den lønn han hadde på fratredelsestidspunktet frem til ordinær pensjonsalder, for tiden 67 år. Denne utbetalingen reguleres årlig med gjennomsnittlig lønnsutvikling i konsernet. Pensjonskostnad er bedriftens innbetalte premie og avsetninger som inngår i pensjonsordning (KLP). For administrerende direktør er det også tatt med kostnader for direktørens førtidspensjonsavtale

Revisor Godtgjørelse til Ernst & Young AS fordeler seg slik:

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
319	200	Lovpålagt revisjon	773	887
4	0	Andre attestasjonstjenester	0	14
119	0	Regnskapsmessig bistand	0	220
24	36	Skatterådgivning	134	129
364	170	Andre tj. utenfor revisjon - annet	191	364

Beløpene er eksklusive merverdiavgift.

#### Note 4 Annen driftskostnad

	KONSERN	
	2009	2008
Kostnader lokaler	801	1 141
Leiekostnader maskiner / inventar	187	257
Materiell, utstyr verktøy	1 180	2 923
Regningsarbeid / konsulent tjenester	10 984	14 973
Kontorkostnader / trykksaker	1 161	1 687
Telefon / porto	1 058	2 760
Kostnader transportmidler	4 151	4 862
Reise og diett	916	963
Salg, reklame og representasjon	1 704	2 194
Kontigenter	636	752
Forsikringer	921	425
Konsesjonsavgift og eiendomsskatt	4 936	5 412
Diverse kostnader	241	498
Tap på krav	1 693	1 011
<b>Sum annen driftskostnad</b>	<b>30 569</b>	<b>39 856</b>

### Note 5 Bankinnskudd

Bankinnskudd, kontanter o.l. omfatter bundne skattetreksmidler med TNOK 476 for morselskapet og TNOK 2 450 for konsernet

### Note 6 Immaterielle eiendeler

<b>KONSERN</b>	<b>Goodwill</b>
Anskaffelseskost 1.1.09	3 215
Tilgang	
Avgang	
Anskaffelseskost 31.12.09	3 215
Akkumulerte avskrivninger 31.12.09	3 215
Netto akk. nedskrivninger og rev. nedskrivninger 31.12.09	0
Akk. avskrivninger, nedskr. og rev.nedskr. 31.12.09	3 215
<b>Bokført verdi pr. 31.12.09</b>	<b>0</b>
Årets avskrivninger	482
Økonomisk levetid	5 år
Avskrivningsplan	Lineær

Fall-, vassdrags-, og konsesjonsrettigheter på TNOK 277.866 avskrives ikke.

Note 7 Varige driftsmidler

MORSELSKAP	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Driftsløs., inventar, verktøy, kontor- maskiner o.l	Totalt
Anskaffelseskost 1.1.09	32 640	7 728	40 368
Tilgang kjøpte driftsmidler	999	929	1 928
Tilgang egentilvirkede driftsmidler			
Avgang			0
Anskaffelseskost 31.12.09	33 639	8 657	42 296
Akkumulerte avskrivninger 01.01.09	7 008	5 356	12 364
Akkumulerte avskrivninger avgang			0
Akkumulerte avskrivninger 31.12.09	7 794	6 257	14 051
Netto akk. nedskrivninger og rev. nedskr. 31.12.09			0
Avskrivninger, nedskrivninger og rev. ned. 31.12.09	7 794	6 257	14 051
<b>Bokført verdi pr. 31.12.09</b>	<b>25 846</b>	<b>2 399</b>	<b>28 245</b>
Årets avskrivninger	786	901	1 687
Økonomisk levetid	0-30 år	3-5 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	

KONSERN	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Kraftverk	Fordelings- anlegg	Maskiner og anlegg	Driftsløs., inventar, verktøy, kontor- maskiner o.l	Maskiner og anlegg under utførelse	Totalt
Anskaffelseskost 1.1.09	32 640	204 241	351 566	5 401	21 777	10 620	626 245
Tilgang kjøpte driftsmidler	999	1 344	33 062	8 583	2 007	1 178	47 173
Tilgang egentilvirkede driftsmidler			-16 350				-16 350
Avgang		-2 992		-6 694	-1 072		-10 758
<b>Anskaffelseskost 31.12.09</b>	<b>33 639</b>	<b>202 593</b>	<b>368 278</b>	<b>7 290</b>	<b>22 712</b>	<b>11 798</b>	<b>646 310</b>
Akkumulerte avskrivninger 1.1.09	7 008	38 053	106 036	1 400	12 578		165 075
Akkumulerte avskrivninger 31.12.09	7 794	42 967	115 052	1 271	15 250		182 334
Avgang akkumulerte avskrivninger 31.12.09			-306	441	429		564
Netto akk. nedskr. og rev. nedskr. 31.12.09							0
<b>Avskrivninger, nedskrivninger og rev. nedskr. 31.12.09</b>	<b>7 794</b>	<b>42 967</b>	<b>115 052</b>	<b>1 271</b>	<b>15 250</b>	<b>0</b>	<b>182 334</b>
<b>Bokført verdi pr. 31.12.09</b>	<b>25 845</b>	<b>159 626</b>	<b>253 226</b>	<b>6 019</b>	<b>7 462</b>	<b>11 798</b>	<b>463 976</b>
Årets avskrivninger	786	4 914	8 710	312	3 101	0	17 823
Økonomisk levetid	0-30 år	25-65 år	25-30 år	25-65 år	3-5 år	0-10 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineære	Lineære	Lineære	Lineære	Lineære	



**Note 8 Datterselskap, tilknyttet selskap m.v.**

Firma	Ansk.- tidspunkt	Forretnings- kontor	Eierandel	Stemme- andel	Egenkap.	Resultat
Ringeriks-Kraft Produksjon AS	9/21/04	Ringerike	100 %	100 %	199 732	49 563
Ringeriks-Kraft Nett AS	12/20/04	Ringerike	100 %	100 %	99 065	6 507
Ringeriks-Kraft Strøm AS	1/1/97	Ringerike	100 %	100 %	12 353	2 373
Ringeriks-Kraft Service AS	7/1/02	Ringerike	100 %	100 %	3 542	50
Ringeriks-Kraft Nærværme AS	11/17/09	Ringerike	100 %	100 %	17 787	-203
Kraftringen AS	1/1/98	Ringerike	100 %	100 %	599	2
Viul Kraft AS / RTP AS	1/1/92	Ringerike	50 %	50 %	39 763	-987

Kraftringen AS er unntatt fra konsolideringen. Årsaken er at selskapet er uvesentlig i forhold til konsernregnskapet. Investering i datterselskap i konsernet gjelder dette selskapet og utgjør TNOK 500.

**Tilknyttet selskap m.v. – konsern**

Firma	Ansk.- tidspunkt	Forretnings- kontor	Eierandel	Stemme- andel	Egenkap.	Resultat
Viul Kraft AS	01.01.1992	Ringerike	50 %	50 %	39 763	-987

	<b>Viul Kraft AS</b>
Anskaffelseskost	120 019
Balanseført egenkapital på kjøpstidspunktet	17 684
Henførbare merverdi	102 335
Inngående balanse 01.01.2009	75 909
– herav uavskrevet merverdi	56 283
Andel av årets resultat etter avskrivning av merverdi	-3 547
Mottatt utbytte	-500
<b>Bokført verdi 31.12.09</b>	<b>71 863</b>

### Note 9 Andre finansielle instrumenter

#### MORSELSKAP

Anleggsmidler	Eierandel	Balanseført verdi	Markeds-verdi
Grunnfondsbevis Sparebank 1 Ringerike	2,16 %	5 377	6 020
Rasjonell El. Nettvirks. AS	0 %	11	11
Kommunal Landspensjonskasse (egenkapitalinnskudd)	0 %	1 956	1 956
Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS	12,5 %	2 000	2 000
Follum Energisentral AS	33,0 %	40	40
Foreningen til Begnavassdragets Regulering	0 %	0	0
<b>Sum</b>		<b>9 383</b>	<b>10 027</b>

#### KONSERN

Anleggsmidler	Eierandel	Balanseført verdi	Markeds-verdi
Grunnfondsbevis Sparebank 1 Ringerike	2,16 %	5 377	6 020
Rasjonell El. Nettvirks. AS	0 %	11	11
Kommunal Landspensjonskasse (egenkapitalinnskudd)	0 %	3 677	3 677
Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS	12,5 %	2 000	2 000
Andel FBR	0 %	25	25
Andel Follum Energisentral	33 %	40	40
Andel Ring Næringsforum BA	1 %	1	1
<b>Sum</b>		<b>11 130</b>	<b>11 774</b>

### Note 10 Varer

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
0	0	Innkjøpte varer videresalg	661	1 689
<b>0</b>	<b>0</b>	<b>Sum</b>	<b>661</b>	<b>1 689</b>

**Note 11 Obligasjoner og andre fordringer**

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
0	0	Aall Ulefoss	53 234	52 500
0	0	Rødungen	3 000	3 000
955	0	Øvrige	0	955
<b>955</b>	<b>0</b>	<b>Sum</b>	<b>56 234</b>	<b>56 457</b>

Rødungen er en rett til evigvarende korrigering av produksjonstap i Numedalsverkene som krediteres Vittingfoss med 880 MWh fra E-CO til markedspris i uke 8 hvert år.

**Note 12 Aksjekapital og aksjonærinformasjon**

Aksjekapitalen i morselskapet pr 31.12.09 består av 1 000 aksjer pålydende 150 000.

	Antall	Pålydende	Bokført
Ordinære aksjer	1 000	150 000	150 000
<b>Sum</b>	<b>1</b>		<b>150 000</b>

**EIERSTRUKTUR**

De største aksjonærene i selskapet pr. 31.12.09 var:

	Ordinære	Sum	Eier-andel	Stemme-andel
Ringerike Kommune	880	880	88 %	88 %
Hole Kommune	120	120	12 %	12 %
Totalt antall aksjer	1 000	1 000	100 %	100 %

### Note 13 Egenkapital

MORSELSKAP	Aksjekapital	Overkursfond	Annen egenkap.	Sum
<b>Egenkapital 1.1.09</b>	<b>150 000</b>	<b>48 271</b>	<b>91 944</b>	<b>290 215</b>
<b>Årets endring i egenkapital:</b>				
Årets resultat			25 805	25 805
Ekstraordinært utbytte				0
Årets utbytte			-25 000	-25 000
<b>Egenkapital 31.12.09</b>	<b>150 000</b>	<b>48 271</b>	<b>92 749</b>	<b>291 020</b>

KONSERN	Aksjekapital	Overkursfond	Annen egenkap.	Sum
<b>Egenkapital 1.1.09</b>	<b>150 000</b>	<b>48 271</b>	<b>110 685</b>	<b>308 956</b>
<b>Årets endring i egenkapital:</b>				
Årets resultat			48 395	48 395
Ekstraordinært utbytte				0
Årets utbytte			-25 000	-25 000
<b>Egenkapital 31.12.09</b>	<b>150 000</b>	<b>48 271</b>	<b>134 080</b>	<b>332 351</b>

### Note 14 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Selskapet er pliktig å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov. Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede tjenestepensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

Alle foretak i KLP inngår i en flerforetaksplan. 12 personer inngår i pensjonsordningen i morselskapet, og 79 personer i konsernet. I forbindelse med lovendringene i reglene knyttet til kollektiv livrente fra 1.1.2007, besluttet Ringeriks-Kraft å avvikle sin avtale om kollektiv livrente for inntekter over 12 G fra 31.12.2006. For inntekter over 12 G har selskapet videreført en tilsvarende pensjonsordning over driften fra 1.1.2007.

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
605	881	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	4 525	4 554
1 402	1 344	Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	9 243	9 412
-697	-767	Avkastning på pensjonsmidler	-6 800	-6 595
185	171	Resultatført estimeringstap/(gevinst)	1 530	2 019
84	43	Administrasjonskost	508	397
79	212	Periodisert arbeidsgiveravgift	1 054	116
<b>1 657</b>	<b>1 883</b>	<b>Netto pensjonskostnad</b>	<b>10 060</b>	<b>9 903</b>



MORSELSKAP		KONSERN		
Midler og forpliktelser		Forpliktelser		
2008	2009		2009	2008
25 817	29 013	Beregnete pensjonsforpliktelser	126 833	101 388
13 811	14 779	Pensjonsmidler (til markedsverdi)	82 122	71 621
3 901	6 597	Ikke resultatført virkning av estimatavvik	34 305	19 134
-1 130	-1 077	Periodisert arbeidsgiveravgift	-1 467	-1 487
<b>-9 235</b>	<b>-8 714</b>	<b>Netto pensjonsforpliktelser</b>	<b>-11 874</b>	<b>-12 120</b>

	Midler	
	2009	2008
Beregnete pensjonsforpliktelser	65 965	60 131
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	45 412	45 995
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	20 708	14 988
Periodisert arbeidsgiveravgift	22	0
<b>Netto pensjonsforpliktelser</b>	<b>176</b>	<b>852</b>

Økonomiske forutsetninger:	2009	2008
Diskonteringsrente	5,40 %	5,80 %
Årlig lønnsvekst	4,50 %	4,00 %
Forventet avkastning på fondsmidler	5,70 %	5,80 %
Årlig vekst i folketrygdens grunnbeløp	4,25 %	3,75 %
Forventet uttakshyppighet AFP	45 %	45 %

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring.

#### Note 15 Annen langsiktig gjeld

MORSELSKAP		KONSERN		
2008	2009		2009	2008
160 000	160 000	Gjeld til kredittinstitusjoner	160 000	160 000
275 500	275 500	Gjeld til kredittinstitusjoner	275 500	275 500
1 184	1 084	Øvrig gjeld	1 084	1 184
<b>436 684</b>	<b>436 584</b>	<b>Sum annen langsiktig gjeld</b>	<b>436 584</b>	<b>436 684</b>

Selskapet har to langsiktige lån hos DnB NOR Bank ASA. Begge lånene er avdragsfrie frem til 2011 hvorpå de forfaller henholdsvis 30. juni og 15. september.

Note 16 Skattekostnad

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009	Årets skattekostnad fremkommer slik:	2009	2008
2 492	8 100	Betalbar skatt	24 029	16 149
		Betalbar naturressursskatt	3 211	3 202
		Naturressursskatt fratrekkes i inntektsskatt	-3 211	-3 202
497	1 987	Endring i utsatt skatt	2 656	1 466
		Endring i utsatt grunnrenteskatt	2 512	1 856
		Grunnrenteskatt	12 512	14 793
		Skatteeffekt av tiltakspakken	-634	0
		For lite/ for mye avsatt betalbar skatt tidl. år	-1 526	-2 060
2 989	10 087	Skattekostnad ordinært resultat	39 549	32 203
0	0	Herav henført til ekstraordinært resultat	0	0
2 989	10 087	Skattekostnad ekstraordinært resultat	39 549	32 203
2008	2009	Avstemming skattekostnad mot resultat før skatt:	2009	2008
4 676	10 050	28 % av resultat før skatt	25 814	16 358
-534	37	Differanse på grunn av permanente forskjeller	236	3 113
-1 153	0	For mye/lite avsatt tidligere år	-1 525	-2 060
		Grunnrenteskatt	12 512	14 793
		Endring utsatt grunnrenteskatt	2 512	0
2 989	10 087	Beregnet skattekostnad	39 549	32 203
2008	2009	Betalbar skatt i årets skattekostnad fremkommer slik:	2009	2008
16 701	35 893	Ordinært resultat før skattekostnad	96 158	58 419
-1 905	133	Permanente forskjeller	844	41 567
-501	-7 098	Endring i midlertidige forskjeller	-11 185	-4 670
-32 247		Resultatført konsernbidrag		-32 247
-5 395		Anvendt fremførbart underskudd		-5 395
32 247		Mottatt konsernbidrag		
8 900	28 928	Årets skattegrunnlag	85 817	57 674
2 492	8 100	Skatt 28 %	24 029	16 149

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009		2009	2008
		<b>Betalbar skatt i balansen fremkommer som følger:</b>		
2 492	8 100	Betalbar skatt på årets resultat	24 029	16 149
0	0	Betalbar grunnrenteskatt	12 512	14 793
0	0	Betalbar naturressursskatt	3 211	3 202
0	0	Betalbar naturressursskatt fratrekkes inntektsskatt	-3 211	-3 202
2 492	8 100	Betalbar skatt i balansen	36 541	30 942
		<b>Utsatt skatt i balansen fremkommer slik:</b>	<b>2009</b>	<b>2008</b>
		Utsatt skatt	19 593	16 938
		Utsatt grunnrenteskatt	98 165	95 653
		Sum utsatt skatt	117 758	112 591
		<b>Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt Forskjeller som utlignes</b>	<b>2009</b>	<b>2008</b>
-2 204	-2 062	Anleggsmidler	310 861	309 207
-6 723	-289	Omløpsmidler	-4 359	-10 042
43 461	43 462	Andre forskjeller	-224 901	-224 978
		Underskudd til fremføring		-2 399
-9 235	-8 714	Pensjonsforpliktelse	-11 625	-11 268
25 299	32 397	Sum	69 976	60 520
-7 084	-9 071	Utsatt skatt (-) / Utsatt skattefordel (+)	-19 593	-16 938
		<b>Spesifikasjon grunnlag for utsatt grunnrenteskatt</b>	<b>2009</b>	<b>2008</b>
		Anleggsmidler	327 217	318 843
		Utsatt grunnrenteskatt (30%)	98 165	95 653
		<b>ÅRETS GRUNNLAG FOR GRUNNRENTESKATT FREMKOMMER SLIK:</b>	<b>2009</b>	<b>2008</b>
		Inntekter	70 564	83 711
		Driftskostnader produksjon	20 462	21 723
		Skattemessige avskrivninger	6 270	6 843
		Friinntekt	2 126	5 836
		Sum fradrag	28 858	34 402
		Sum grunnrenteinntekt	41 706	49 309
		Grunnrenteskatt 30 %	12 512	14 793

### Note 17 Magasinbeholdinger

Magasinbeholdningen i vassdraget ovenfor Hønefoss kraftstasjon var på 538 millioner m<sup>3</sup> tilsvarende 31 GWh per 31.12.09 eller 58 % av magasinkapasiteten. Magasinbeholdningen i vassdraget ovenfor Vittingfoss kraftstasjon var på 418 millioner m<sup>3</sup> tilsvarende 19 GWh eller 48 % av magasinkapasiteten.

### Note 18 Pantstillelser og garantier m.v.

MORSELSKAP			KONSERN	
2008	2009	Bokført gjeld som er sikret ved pant o.l.:	2009	2008
435 500	435 500	Gjeld til kredittinstitusjoner	435 500	435 500
		Bokført verdi av eiendeler stilt som sikkerhet for bokført gjeld		
0	0	Maskiner o.l	398 573	398 573
0	0	Totalt	398 573	398 573
500	500	Garantiansvar	500	500

Gjeld til kredittinstitusjoner er sikret med pant i Hønefoss kraftstasjon og i Vittingfoss kraftstasjon. I tillegg er det satt betingelser til selskapets bokførte egenkapital.

### Note 19 Opplysning om virksomhetsområder

2009	Produksjon	Nett	Strøm	Service	Mor	Nærvarme	Eliminering	Konsern
Driftsinntekter	157 957	126 285	136 355	78 067	22 210	0	-83 344	437 530
Driftskostnader	58 521	101 903	133 179	77 429	24 129	203	-79 075	316 289
Avskrivninger	5 846	10 781	3	293	1 688	0	-306	18 305
Driftsresultat	<b>93 589</b>	<b>13 600</b>	<b>3 173</b>	<b>344</b>	<b>-3 607</b>	<b>-203</b>	<b>-3 963</b>	<b>102 934</b>
Eiendeler	704 191	347 748	55 360	31 139	982 088	23 775	-1 088 239	1 056 059
Egenkapital	199 732	99 065	12 353	3 542	291 020	17 787	-291 148	332 351

2008	Produksjon	Nett	Strøm	Service	Mor	Eliminering	Konsern
Driftsinntekter	148 859	125 595	140 288	81 040	14 252	-68 364	441 670
Driftskostnader	55 120	107 332	136 442	75 404	21 817	-64 476	331 639
Avskrivninger	5 557	9 789	58	421	1 422	-204	17 043
Driftsresultat	<b>88 182</b>	<b>8 474</b>	<b>3 787</b>	<b>5 216</b>	<b>-8 987</b>	<b>-3 684</b>	<b>92 988</b>
Eiendeler	685 034	312 437	58 974	27 457	956 600	-1 026 867	1 013 635
Egenkapital	178 968	92 558	9 980	3 492	290 215	-266 257	308 956



#### Note 20 Mer-/mindreinntekt

	2009	2008
Innbetalt fra kunder	122 513	107 456
Overliggende nett	-30 868	-29 800
KILE	4 230	3 609
Justert innbetalt fra kunder	95 875	81 265
Inntektsramme (tillatt inntekt)	88 192	75 919
Årets endring i mer- (+)/mindreinntekt (-)	7 683	5 346
Korreksjon fra tidligere år og enkeltvedtak Norges vassdrags- og energidirektorat Renter av mer-/mindreinntekt	563	201
<b>Årets endring i mer- (+)/mindreinntekt inkl. renter (-)</b>	<b>8 246</b>	<b>5 547</b>
Mer- (+)/mindreinntekt (-) inkl. renter 1.1.	9 638	3 927
Årets bevegelser inkl. renter	8 246	5 547
<b>Akkumulert mer- (+)/mindreinntekt inkl. renter 31.12. (-)</b>	<b>17 884</b>	<b>9 474</b>

Nettvirksomheten skal håndtere merinntekt og mindreinntekt slik at saldo over tid går mot null.  
Merinntekt skal tilbakeføres kundene og mindreinntekt kan hentes inn fra kundene gjennom beregning av tariffene.

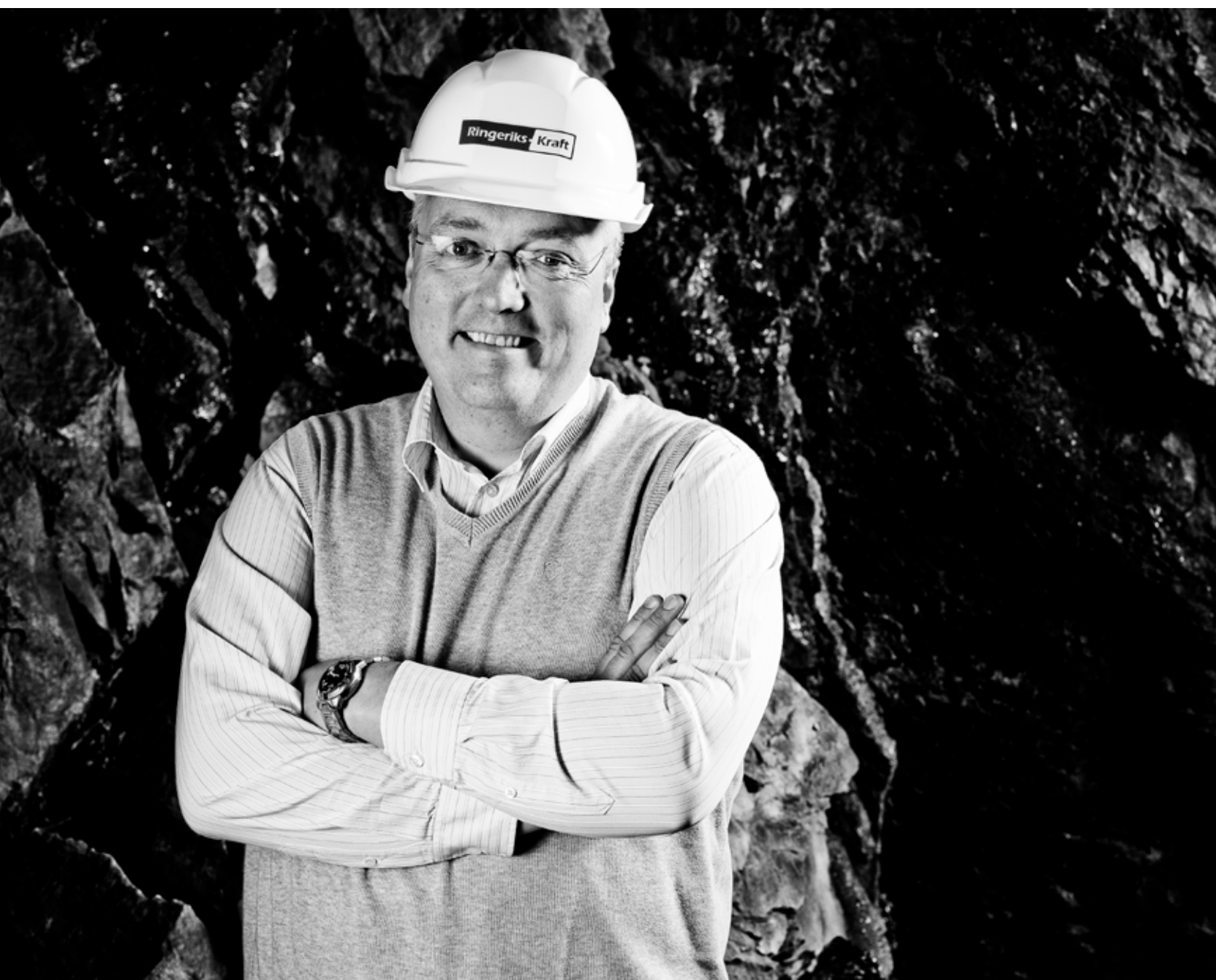
#### Note 21 NVE nettkapital

Balanse	2009	2008
Sum driftsmidler etter fordeling 1.1.	254 640	234 252
Sum driftsmidler etter fordeling 31.12.	278 182	254 640
Gjennomsnittlige driftsmidler	266 411	244 446
1 % påslag for nettkapital	2 664	2 444
Avkastningsgrunnlag	269 075	246 890
Avkastning (driftsresultat/nettkapital)	5,2 %	3,6 %
Driftsresultat i nettvirksomheten	14 039	8 928

#### Note 22 Kraftproduksjon

For egne kraftverk har Ringeriks-Kraft evigvarende konsesjon.  
For innleid kraftverk (Aall-Ulefoss) har vi konsesjon ut utleieperioden (2038).

V.D./Finansdirektør **Kjell Karstein Baug**





Statsautoriserte revisorer  
Ernst & Young AS

Søndre Torv 3, NO-3510 Hønefoss  
Postboks 316, NO-3502 Hønefoss

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf: +47 32 17 15 80

Fax: +47 32 17 15 81

www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Til generalforsamlingen i  
Ringeriks-Kraft AS

### Revisjonsberetning for 2009

Vi har revidert årsregnskapet for Ringeriks-Kraft AS for regnskapsåret 2009, som viser et overskudd på TNOK 25 805 for morselskapet og et overskudd på TNOK 48 395 for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Konsernregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av årsregnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og administrerende direktør. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Hønefoss, 25. mars 2010

ERNST & YOUNG AS

Arne Ramberg  
statsautorisert revisor

Eli Vik  
statsautorisert revisor









– HBK-akademiet er et sted hvor ungene kan få lov til å være seg sjøl, forteller daglig leder, Jan Tore Øverby. Fokus på holdningskapende arbeid, en aktiv hverdag og riktig kosthold er de viktigste ingrediensene for å skape et vellykket samlingssted etter skoletid for barn og unge.



# HBK-akademiet

## – Brenner for breddefotball!

HBK-akademiet er en Skole- og Fritidsordning (SFO) initiert av Hønefoss Ballklubb, som åpnet i august i 2008. Utgangspunktet var 30 plasser til barn i alderen 8-12 år, fordelt på kommunene Hole og Ringerike. Det pedagogiske ble ivaretatt av lærekrefter med mange år bak kateteret. I dag har HBK-akademiet hele 85 plasser, hvor også ungdom i alderen 13-15 år kan benytte tilbudet - Vi var spent i begynnelsen, men visste at ungene spilte mye fotball på skolen, så vi valgte å gjøre et forsøk, forteller Øverby.

### Fotball på timeplanen

Fotball, ja. Jan Tore Øverby har fotball i blodet gjennom mange år som A-lagsspiller i Jevnaker og Liv-Fossekallen, som senere ble Hønefoss Ballklubb. Øverby er en miljøskaper og en ildsjel, som klubben har valgt å beholde i teamet etter endt fotballkarriere. Nå er det breddefotballen som ligger hans hjerte nærmest. Dagens høydepunkt for de unge håpefulle er selvsagt treningsøktene med Øverby og kollega Morten Olsen. Et besøk av de lokale heltene på seniorlaget er også populært.

– Vi ser mange talenter i rekkene, og håper og tror at vi vil se en fra HBK -akademiet i A-lagsstallen om noen år, spår Øverby.

Deltagerne hører hjemme i ulike klubber i regionen, men gjennom et bredt utvalg av tilbud for fotballinteressert ungdom, blir Hønefoss Ballklubb og akademiet et senter for talentutvikling, og besitter fotballfaglig kompetanse som hele regionen kan gjøre nytte av. At klubben nå har rykket opp til eliteserien, gir lokale talenter noe å strekke seg etter. Akademiet stiller likevel ingen krav til ferdigheter ved opptak, det eneste du trenger er en interesse for fotball.

### Høyt under taket

Gode holdninger skapes gjennom gode rollemodeller. Det handler om respekt. Norges Fotballforbund, og derved alle klubbene i Norge, setter fokus på dette gjennom Fair Play, som handler om hvordan man oppfører seg mot hverandre, både på og utenfor

banen, mot voksne og mot jevnaldrende. Likevel er det høyt under taket hos Akademiet. Det er lov til å være seg sjøl.

– Barna viser stor fremgang hos oss, ikke minst på det sosiale planet, forteller Øverby.

Det er tydelig at prosjektet har vært stang inn for Hønefoss Ballklubb. Klubben er åpenbart mer enn toppfotball, den har også et viktig fokus på barn og unge, noe som er i tråd med Ringeriks-Krafts egne verdier.

– Våre sponsorer har ytt viktige bidrag i denne satsningen. Det har gitt oss muligheten til å tilby barna utstyr som gensere og t-skjorter med vår logo, noe som bygger tilhørighet og stolthet. Barna bruker gjerne klærne både på skolen og i fritiden. Dette gir oss troen på at vi gjør noe riktig og at vi kan tenkte langsiktig.

– Engasjementet er stort. Besteforeldre, oldeforeldre, naboer og andre. De stiller opp for å bringe barna til Schjongslunden etter skoletid.

### FAKTA

#### HBK-akademiet

- Startet august 2008
- Leder: Jan Tore Øverby
- Skole- og Fritidsordning (SFO)
- Pr i dag tilbys 85 barn og unge plass ved akademiet
- Lokalisert ved tidligere ungdomsherberget i Schjongslunden

### Sundvolden Hotel

- Sundvollen, Hole kommune
- Eies av Sundvolden Eiendom AS
- Utvider hotellets kapasitet med 87 miljøvennlige rom, 4 møterom og parkeringsplasser. Planlagt ferdigstilt i august 2010.
- Miljøfyrtårnsertifisert 2008
- Svanemerkes 2010
- CO<sub>2</sub>-nøytral i 2010
- Benytter miljøvennlige leverandører



# Destinasjon Sundvollen

Sundvolden Hotel har sjel. Et sted hvor tradisjon og nytenkning møtes, uten å kolliderer, uten å bryte ned hverandre. Et sted hvor alt er mulig.

– Vi ønsker å gjøre området mer attraktivt, og utvikle Sundvollen og Ringeriksregionen til en destinasjon. Dette gjør vi best ved å synliggjøre lokalmiljøet og vise frem det vi har å by på, forteller hotellsjef og eier, Tord Moe Laeskogen.

## Samspill med nærmiljøet

Sundvollen i Hole kommune har opplevd en enorm utvikling de siste årene, med ny skole og idrettshall, økning i innbyggertall og større byggeprosjekter i Sundvollen sentrum. Her har både Hole kommune og Sundvolden hotel tatt på seg oppgaven som utviklere.

I løpet av 2009 har sentrumsområdet fått et nytt utseende. En ny hotellfløy øker hotellets kapasitet med 87 rom og gir nye møteromsfasiliteter. I tillegg kommer andre prosjekter som ny parkeringsplass, ny gangvei, ladepunkt for elbil og et flott parkanlegg, som vil forandre området radikalt. For å kunne realisere prosjektene er det et viktig hensyn som må tas, forteller Laeskogen:

–Utvikling handler om samspill med nærmiljøet, ikke på bekostning av det.

## Langsiktig varmeprosjekt

Parallelt med denne utviklingen, har Sundvolden Hotel og Ringeriks-Kraft samarbeidet om etablering av en energisentral basert på biovarme, som skal gi miljøvennlig oppvarming av vann og gi varme til hotellets lokaler, samt at det legges til rette for å senere kunne utvides, og dermed bli en energileverandør til hele sentrumsområdet.

De anstrengelser Laeskogen og selskapet gjør for å utvikle området, har åpnet dørene for flere lokale avtaler. Ringerike Sparebank er en av hotellets nye samarbeidspartnere, som har våget å satse i en kritisk fase, det samme er Ringeriks-Kraft.

– Det handler om å tørre å ta investeringer, for å skape vekst, selv i en vanskelig økonomisk periode. Ringeriks-Kraft og midler fra Enova, var avgjørende for at varmesentralen kunne etableres og gi området miljøvennlig varme i lang tid fremover, forteller Laeskogen.

Hoveddelen av hotellets varmebehov vil bli dekket av pellets, og vil innebære en reduksjon av oljeforbruket på ca. 250.000 liter pr år, tilsvarende et årlig utslipp av CO<sub>2</sub> på 700 tonn. Avtalen har en tidsramme på 15 år og skal kunne gi hotellet miljøvennlig energi til en konkurransedyktig pris. Bærekraftig utvikling på det lokale plan, betyr ikke at miljø og økonomi er motstridende interesser, mener Laeskogen, som kommer med følgende oppfordring:

– Miljøvennlig er måten du driver det på. Det er mest fornuftig, og det er faktisk ikke dårlig økonomi å velge miljøvennlig.

## «Det lille ekstra»

Selv om hotellets historie strekker seg tilbake til 1648, er det mer enn lange tradisjoner og verdiene hotellet bevarer som skal trekke gjester til Sundvolden i tiden fremover. Et rikt kulturliv og en fantastisk natur med fjord og skog som omslutter Sundvollen og regionen bør gjøre sitt til at området blir et sted mennesker ønsker å dra til. Laeskogen og Sundvolden Hotel skal gi gjestene «det lille ekstra», og avslutter:

– Ringeriksregionen har blitt mer bevisst seg selv og sine muligheter. Vi tror vi har det som skal til for at Sundvollen skal bli en destinasjon.

## INFORMASJON

### Ringeriks-Kraft Nærvare AS

- Stiftet høsten 2009
- Konsernets spydspiss i satsningen innefor klima- og miljø
- Etablerte i samarbeid med Sundvolden
- Hotel en energisentral basert på biovarme i 2009. Ferdigstilles i 2010.



# Strømrasjonering for 50 år siden

## «Gå heller i tussmørket»

22.oktober 1959 kom følgende oppfordring fra daværende statsminister Einar Gerhardsen i et rundskriv:

**«Under den vanskelige strømsituasjonen ble det nå på alle felter av samfunnslivet oppfordret til sparing av elektrisk kraft. Det er selvsagt at man også innenfor statsadministrasjonen må være oppmerksom på behovet for slik sparing. Man ber om at det blir innskjerpet så vel innenfor statsadministrasjonen som overfor de ytre etatene at bruken av elektrisk kraft må innskrenkes til det strengt nødvendige», RINGERIKES BLAD**

Rasjonering av strømforbruket var ikke en ukjent sak for folk i etterkrigstida. Allerede i 1932 dannet en del større e-verk på Østlandet en forening som skulle regulere forbruket til de forskjellige distriktene og tildele strømkvoter. Foreningen fikk det passende navnet Samkjøringen, og dannet utgangspunkt for det vi kjenner som kraftbørsen i dag. I 2009 kan vi si at det er 50 år siden sikker levering av strøm ble regelen fremfor unntaket. Tilbake i 1959 var opplevelsen en helt annen for innbyggerne i Hole og Ringerike.

### Kreative løsninger på strømmangelen

Avhengig av forbrukernes vilje til frivillig sparing anså man det mulig å opparbeide en reserve i kraftkvoten. Tiltak ble iverksatt fra både forbrukere og kraftprodusenter for å utnytte kraftressurser og redusere strømforbruket. Vi har funnet to gode eksempler. Driftsbestyrer Rudolf Karlsen i Hønefoss Kraftverk lokket tidlig med Oslo-tur og teaterbilletter til en heldig strømobonnet hvis fellesforbruket nådde lavpunktet 2.000 kW. Her slet man med å få trukket ut en vinner. Samtidig undersøkte man tilskudd av strøm fra militære diesellaggregater. Tankskip med aggregater på flere tusen kW ble populære nødløsninger: «Blant de storbedrifter som har sikret seg et slikt flytende kraftverk er Follum Fabrikker», kunne man lese i Ringerikes Blad 26.oktober 1959. I kraftverkene var de mer tilbakeholdne mot å benytte tankskipenes aggregater,

hovedsakelig fordi det var forventet at prisen ble for høy for den vanlige forbruker.

### Siste tur med «øllene»

Den store strømmangelen hadde også en annen konsekvens; vannmangel. «En regnfattig sommer førte til at brønnene ble tørre, og lokalavisen melder om at det har vært mye slit med vannbæring ..(..) utover i Ringeriksbygdene. De gode, gamle «øllene» kom til heder og verdighet,» fortelles det. En «ølle» var en tankvogn som ble fylt med vann. I denne perioden kunne man også ta turen til brannstasjonen for å få full tank for fem kroner.

### Liten vilje til strømsparing i Hole

Siste dag i oktober varsler driftsbestyrer Karlsen i kraftverket en kilowatt-timesrasjonering i Hønefoss på tross av at strømsparingen har lettet forbruket. Kvoten var likevel overskredet og Samkjøringen innfører en rasjoneringsprosent på 75. Uken senere er det Holveærningene som bes slukke lyset. Etter hva driftsbestyrer i Hole Elektrisitetsverk, Wilhelm Løken, sier til Ringerikes Blad er det snakk om en «stor overskridelse av kvoten for oktober» og han fortsetter: – «Vi er skuffet over den elendige oppslutningen om frivillig strømsparing i Hole.» En prekær situasjon krever prekære handlinger og Løken varsler konsekvenser: «..retter ikke forholdet seg blir vi nødt til å begynne med dagutkobling.» Løken avslutter tordentalen til sambygdingene slik: «Vi vil gjerne levere strøm, men når det ikke finnes noe å levere, har selv keiseren tapt sin rett.»

### «Gå heller i tussmørket»

Nattlige utkoblinger var ikke bare til ubehag for publikum, det kunne også være direkte brannfarlig. Norsk Brannvernforening var stadig ute i media for å påkalle oppmerksomheten rundt farene forbundet med strøm-utkoblinger. Etterkrigstiden med stadig rasjonering av forbruket, hadde påvist at utkoblinger i samband med det de kalte for «menneskelig tankesløshet» kunne føre til «tap både av menneskelig og store materielle



### Mot felles kraftbørs

I 1932 dannet en del større elektrisitetsverk en forening som fikk navnet Samkjøringen. Senere ble det også dannet samkjøringsselskaper i de andre landsdelene, og fra 1971, da ledningsnett mellom landsdelene var godt utbygd, ble alle sluttet sammen i en felles forening, Samkjøringen av kraftverkene i Norge. Denne omfattet hele landets kraftproduksjon gjennom 118 medlemsverk (1988). Etter omorganiseringen av Statskraftverkene 1986 og innføring av markedsbasert kraftomsetning basert på energiloven av 1990, ble Samkjøringens virkefelt overtatt av kraftbørsen Statnett Marked AS som var et datterselskap av Statnett SF. Senere inngikk Statnett Marked AS i den nordiske el-børsen Nord Pool ASA. Ringeriks-Kraft kjøper og selger i dag kraft på Nord Pool.

verdier». Det ble forbudt å bruke bart lys i kjeller, uthus og kott, i tillegg til at man ble oppfordret til å skru av kokeplater og lamper. Det var kanskje derfor driftsbestyrer Rudolf Karlsen oppfordret Hønefoss-borgerne med å «gå heller i tussmørket».

### Reduserer nattutkoblinger

Ut i november kommer en del nedbør som lempet noe på situasjonen, men skaper nye utfordringer. Tilsiget av vann til kraftverkene gjør det vanskeligere å forhåndsvarsle om eventuelle avvik fra nattlige utkoblinger, noe som igjen øker risikoen for brann. Likevel, økt vannføring førte til reduksjon i utkoblinger, og etter hvert sløyfes dette tiltaket. Kvotering av strøm og andre rasjonerings tiltak ble opprettholdt.

### «Faren over»

23.november melder Ringerikes Blad at nedbør som regn og snø har gitt «en magasinøkning på 10 prosent i hele samkjøringområdet». Avisen opplyser også at Oslo lysverker vil sende ut en kunngjøring om «Faren over» på strømfronten. I Hønefoss ser man også lyst på situasjonen... Dette er en gledelig utvikling som følgerlig først og fremst vil komme industrien til gode, kan kraftverksbestyrer Rolf Berg fortelle etter at nyheten om at Samkjøringen for Østlandet har fastsatt en rasjoneringsprosent på 88 for julemåneden. Berg åpner også for at dette vil gi positive utslag for husholdningskundene, men at man fortsatt vil være restriktive. I Hole er man fortsatt ikke flinke nok til å spare på strømmen og 10.desember ser styret i Hole elektrisitetsverk seg nødt til å publisere følgende kunngjøring i lokalavisen:

«Vi vil forsøke å unngå utkobling før jul, men vi ber abonnentene hjelpe oss å spare mest mulig da rasjoneringen ennå står ved lag. Vi kan bruke 28.300 kWh pr. dag i desember. Vi vil med jevne mellomrom holde abonnentene underrettet om elektrisitetsverkets forbruk. Styret.» To dager senere kom den første meldingen om at man kunne se mot lysere tider: Kilo-

watt-timerasjoneringen foreløpig opphevet i Norderhov. Var rasjoneringstiden forbi?

### De beste utsikter

Lille julaften kom meldingen alle hadde ventet på. Samkjøringen hadde fastsatt rasjoneringsprosenten for januar måned til 100, mot 88 i desember. Avdelingsingeniør ved Samkjøringen, O. Røsholt forklarer det slik: «I realiteten betyr det at rasjoneringen er opphevet for hele samkjøringområdet for Østlandet. Situasjonen er således totalt endret fra i høst og inntil videre er alle rasjonerings tiltak opphevet også på Ringerike.» Noen korte avbrudd og tiltak var nødvendig på nyåret 1960, men høsten og vinteren 1959 var sist gang vi opplevde en så prekær situasjon hva strømmangel angår.

I 2009 er vi enda mer avhengig av elektrisk energi enn for 50 år siden. Vi bruker strøm til matlaging, fyring, elektriske artikler, PC, telefon, TV og mye mer. Bevissthet rundt eget forbruksmønster og tilstrekkelig produksjon av fornybar energi er viktige temaer også i 2009. Vi er fortsatt avhengig av nedbør for å fylle magasinene, og kan risikere en krevende prissituasjon grunnet kulde og andre værforhold. Ved årets slutt i 2009, var vi så nær tanken om strømrasjonering som vi kanskje har vært på 50 år.

I oktober 1959 lød en annonse fra Radio sport på Nordre torg slik: «For lite strøm? Gå inn for oljefyring». I dag lyder en annonse fra Ringeriks-Kraft slik: «Få et bedre inn klima og lavere strøm utgifter med en Toshiba varmepumpe». Vi skal fortsatt spare på strømmen. Ikke bare fordi vi må, men fordi vi vil..

### FAKTA

Gjennomsnittskunden i kommunene Hole og Ringerike har et årlig strømforbruk på 15 000 kWh pr. år.



# Strømrasjonering for 50 år siden

## Utklipp fra Ringeriks Blad, 1959

### Strømsparingen i Hønefoss

RINGERIKES BLAD, OKTOBER 1959

Vi sto fullt parat med lister over byens strømabonnenter borte i E-verket i går kveld, ferdig til å trekke ut en lykkelig vinner av en Oslo-tur med teaterbilletter. Men dessverre, det var ingen forandring fra torsdag kveld. Det samlede forbruk var 2.300 kW som fordelte seg slik: 1.000 på Nordsiden og 1.300 på Sydsiden, altså en liten forskyvning igjen. Driftsbestyrer Rudolf Karlsen som var tilstede kunne imidlertid opplyse at fredag vanligvis hadde nokså stor belastningskveld. Forretningene stenger senere og det ene med det andre. Men en bedring er det blitt siden de satte i gang.

Vi håper nå at vi skal komme frem til trekkingen enten i kveld eller i morgen, og vi vil da strekke oss til at forbruket kommer ned på 2.000 kW. La oss gå inn for det og vi appellerer på ny: Spar strøm! Gå heller i tussmørket. Stopp ikke bedrifter ved sløsing av strøm. Det skaper arbeidsløshet for mange.

At vår aksjon er omfattende med interesse, fikk vi et bevis for i går. Firma A. Gunnerød ringte oss og vil gjerne gi en «trøstegevinst» til trekningen blant strømabonentene, nemlig en sammenleggbar paraply. Vi håper jo alle på regn, sier Arild Gunnerød, så det muligens kan bli bedre med strøm, og da kan det jo være bra med en paraply. Vi takker for gaven som vil bli trukket sammen med Oslo-turen.

Vi håper at det blir i dag eller i morgen, og husk at grensen er nå satt til en redusasjon ned til 2.000 kW. Det skulle vi kunne greie, når vi setter alle våre krefter inn på «bryterne», og slår disse den riktige veien. – Altså, lykke til i helgen, Hønefoss-borgere.

### Follum Fabrikker sikret nok elektrisk kraft til full drift i vinter

RINGERIKES BLAD, 25.11.1959

Får tilskudd på ca. 3250 kW fra tankbåten «Asato» i Drammens havn.

A/S Follum Fabrikker har som tidligere meldt leiet tankbåten «Asato» som er plassert i Drammens havn som et flytende kraftverk. Denne båten produserer ca. 4.000 kW, og av dette kvantum får Follum Fabrikker ca. 3.250 kW og Viul Tresliperi ca. 750 kW. Follum hadde en tid til hensikt å sette i gang to tankbåter for kraftproduksjon, men på grunn av bedringen i vannsituasjonen, bortfaller dette, uttaler sossjef Yngvar Borgersrud til Ringerikes Blad. Med tilskuddet fra «Asato» til egen produksjon er bedriften sikret elektrisk kraft til full drift i vinter.

«Asato» kom til Drammen for en tid siden, men kraftleveransen kom til litt senere i gang enn beregnet på grunn av et uhell med kjeleanlegget. Reparasjon er nå foretatt og kraften kjøres inn i samkjøringsnettet. Det er foreløpig vanskelig å si noe helt nøyaktig, men etter de foretatte kalkyler vil den bli rimeligere enn kraft som leveres fra Dampsentralen i Oslo.

#### KOMMENTAR

#### Ingen dramatik

Tidligere montør i Ringeriks-Kraft, nå 85-årige Leif Larsen kan fortelle at vanlige folk ikke merket så mye til de nattlige utkoblingene.

– På dagtid kunne man kanskje styre det sånn at man passet på å lage middag i forhold til utkoblingene, men de fleste eide kun en lampe og en kokeplate. Man hadde ikke råd til å bruke særlig med strøm uansett. Ingen dramatik, forsikrer Larsen.

# Leverandør av sikkerhet

## Det lokale eltilsyn/HMS

I både intern og utadrettet virksomhet har Ringeriks-Kraft fokus på sikkerhet. 2008 ble kalt et HMS-år, og vi setter også i 2009 stort fokus på områdene helse, miljø og sikkerhet i vårt arbeid. Rapportering av uønskede hendelser er og har vært et hjelpemiddel for å oppdage og unngå situasjoner som går på akkord med sikkerhet for mennesker og miljø. Et like viktig, men kanskje mindre kjent arbeidsområde i Ringeriks-Kraft er hensynet til sikkerhet ved installasjon av elektriske anlegg og bruk av elektrisk utstyr. Tilsyn av el-anlegg er én av mange spennende oppgaver som utføres av Det Lokale Eltilsyn (DLE). DLE er en del av det offentlige tilsynsapparatet for elsikkerhet, og virksomheten drives på vegne av Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB), men hører økonomisk og administrativt inn under Ringeriks-Krafts nettselskap.

### Samarbeid med Teknobuss

DLE er pålagt å gi informasjon og undervisning i elsikkerhet, blant annet til elever i 5. og 9. klasse. I 2009 utviklet Ringeriks-Kraft, i samarbeid med Teknobuss som også tilbyr alternativ opplæring i matematikk og teknologi, et nytt undervisningsopplegg for lokale skoler. Teknobuss realiserer derved vår målsetting om at barn og unge i skolealder skal få nødvendig informasjon om bruk av elektriske artikler og derved kan bidra til at omgivelsene er sikre.

### Det brenner!

Mange er dessverre ikke klar over hvilken fare feil bruk av elektriske apparater eller en feil i det elektriske anlegget medfører. Hele fire av ti branner i Norge har elektrisk årsak. At både installatørarbeidet er tilfredsstillende utført og vedlikeholdet i el-anlegget er etter forskriftene, kan forhindre brann – og man kan unngå alle de økonomiske og helsemessige konsekvensene det får. Heldigvis kan man med enkle grep skape et tryggere hjem for seg og sine. I desember 2009 arrangerte DSB i samarbeid med Gjensidige forsikring en bevisstgjøringskampanje for elsikkerhet, kalt «Aksjon Brannvern». På det lokale planet ble aksjonen gjen-

nomført av Det Lokale Eltilsyn og Brannvesenet, ved frivillige husundersøkelser hvor man søkte å finne potensielt farlig koblinger eller installasjoner.

### Leverer sikkerhet til innbyggerne

Det Lokale Eltilsyn har både en kontrollørfunksjon samtidig som det er en samarbeidspart mot elektroinstallatører og montører. I kraft av denne dobbeltfunksjonen og de øvrige oppgavene som utføres, kan vi si at DLE leverer sikkerhet til innbyggerne, med fokus på forebygging.

### HMS-tall i energibransjen

Hvert år gjennomfører Energi Norge en undersøkelse blant medlemsbedriftene som gir oss en statistikk for hendelser og utfordringer knyttet til HMS. I 2009 så man en positiv utvikling totalt sett, både når det gjelder skader i arbeidssammenheng og sykefraværet, som er stabilt. På den annen side opplevde bransjen flere dødsulykker, noe som viser hvor viktig det er å ha et våkent øye for forebyggende arbeid, og å ha et stort fokus på HMS, både ovenfor egne medarbeidere og i samhandling med andre aktører.

#### FAKTA

#### Det lokale eltilsyn

- Kontroll av elektriske installasjoner og utstyr i private boliger, kombinert med informasjon om sikker bruk av elektrisiteten
- Informasjons- og opplysningsvirksomhet i skoler, lag og foreninger.
- Kontroll med omsetning av elektrisk utstyr for å sikre at det oppfyller gjeldende sikkerhetskrav.
- Revisjon og verifikasjon av virksomheter.
- Kontroll og oppfølging av elektroinstallatørenes arbeider.
- Bistå eiendomsmegler med opplysninger om heftelser på boliger.
- Bistå i brannetterforskning.
- Oppfølging av ulykker med elektrisk årsak.

# Et godt omdømme sikrer rekruttering

Vi tilbringer en stor andel av livene våre på arbeidsplassen. Yrkeslivet, kaller vi det. For noen er jobben det stedet hvor de kan utvikle ferdigheter, oppleve mestring og omgås andre sosialt. For andre betyr det mer å ha en inntekt og trygge rammer i form av en sikker arbeidsplass.

TNS Norsk Gallup gjennomfører kvartalsvis en nasjonal omdømmeundersøkelse, Energibarometeret, for energibransjen. Resultatene som foreligger for siste kvartal i 2009 viser toppnotering, og det er tydelig at kraftnæringens omdømme har styrket seg. Forhold som trekkes fram er at kundene er mer fornøyde med serviceinnstillingen, de stoler i utvidet grad på den informasjonen som gis, de ser på bransjen som mer innovativ og nytenkende, og de er vesentlig mer fornøyde med egen kraftleverandør enn tidligere.

Undersøkelser som Universum har gjennomført for å avdekke hvilke bedrifter som anses som de mest attraktive arbeidsplassene viser at energiselskapene er i ferd med å klatre oppover på attraktivitetslisten. Dette er en gledelig utvikling.

## Denne positive trenden

### – hva skyldes det?

Bransjen har siden 2009 kjørt en Grønn Boks kampanje hvor målet er å synliggjøre klimautfordringer og hva bransjen kan bidra med, rekrutteringsbehovet i bransjen, samt å påvirke myndighetene til å skape mer forutsigbare rammebetingelser. Dette sammen med en generelt økende interesse og bevisstgjøring mht de klimautfordringer Norge og verden for øvrig står overfor, tror vi også bidrar i positiv retning.

## Hvordan påvirker bransjens omdømme rekrutteringen?

– Signaler fra bransjeorganisasjonen Energi Norge og egne erfaringer i Ringeriks-Kraft tilsier at det har blitt litt enklere å rekruttere til energibransjen nå enn for en tid tilbake. Mye tyder på at det å representere en

trygg bransje er av betydning når folk velger å bytte arbeidsplass, noe som trolig er blitt forsterket i kjølevannet av finanskrisen. Et godt arbeidsmiljø er også en faktor som både yngre og eldre arbeidssøkere vektlegger, forteller Bente G. Kristoffersen, informasjons- og markedsansvarlig i Ringeriks-Kraft.

Ringeriks-Kraft har stor aktivitet og satsingen på ny fornybar energi er styrket, ikke minst gjennom etablering av Ringeriks-Kraft Nærvarme. Konsernet har målsatt en vekst på antall ansatte på nær 20 % i 2010, med tyngde på tekniske stillinger. Dette er vi glade for å kunne gjøre, spesielt med tanke på at Ringeriksregionen de siste årene har mistet mange arbeidsplasser og i skrivende stund ligger arbeidsløsheten i Ringerike over snittet i Buskerud.

– I tillegg til å rekruttere nye medarbeidere legger selskapet ned vesentlige midler og timeverk i å skolere dagens medarbeidere. I 2009 startet bedriften opp et mellomlederprogram som også videreføres inn i 2010 under mantraet «God alene – best sammen.» Deltakerne gis en «verktøykasse» som de kan bruke inn i mulige leder- og prosjektlederroller framover, forteller Kristoffersen videre.

Ringeriks-Kraft er en bedrift for framtiden og har et produktspekter og utviklingsmuligheter som kanskje få andre bedrifter i regionen har. Utviklingen ligger i klima- og miljø og vi tror og håper at disse mulighetene blir enda tydeligere for de som vurderer utdanning i årene framover, slik at de velger studier som energibransjen har bruk for. Ringeriks-Kraft har behov for mange medarbeidere i mange år framover!

## Undersøkelser gjennomført i 2009:

- Arbeidsmiljøundersøkelse
- Ringerikspulsen – en lokal undersøkelse
- TNS Gallups energibarometer, bransjens omdømmeundersøkelse

2009

## Utviklingsmuligheter i Ringeriks-Kraft:

- Fagbrev
- Høyskoleutdanning
- Fagkurs
- Intern kompetanseoverføring
- Lederutdanning
- Learning-by-doing

# Ringeriks-Kraft som arbeidsplass gjennom 45 år

**Per Aasen**

Nestleder i Seniorklubben i Ringeriks-Kraft

Da jeg gikk ut i arbeidslivet var det veldig viktig å få seg en jobb, og ikke minst en sikker jobb. Både kommunen og kraftverket ble på den tiden oppfattet som en sikker arbeidsplass. Lønna var ikke av den høyeste, men fordelene veide opp. Vi hadde lønn hele året, full lønn i 3 måneder ved sykemelding, pensjon fra en seriøs pensjonskasse (KLP) med gode forsikringsordninger hvis en skulle bli syk eller ufør, «både for en selv, barna og hustruen», som det het den gangen.

**Arbeidet kunne være** utfordrende og slitsomt, men et bra arbeidsmiljø og et godt samhold mellom både merkantilt ansatte og de som var ute i felten, veide opp for mange tunge tak. Det hendte titt og ofte at vi måtte ut på feilretting utover ordinær arbeidstid og det var ikke snakk om å ha avspasering dagen etter fordi man ikke hadde sovet om natta. Nei, arbeidsdagen begynte kl. 07.00!

**Utover på syttitallet** ble det økt krav til kompetanse, lønna bedret seg og samholdet og arbeidsmiljøet var fortsatt veldig bra. Du måtte stå på og arbeide, og gjorde du ditt beste, da gikk det deg bra. Likevel så man en endring; det begynte å bli flere som tok utdanning, enten fagbrev, tekniker-, ingeniør- eller merkantil utdanning. Kravene til den enkelte arbeidstager ble større.

**På slutten av syttitallet** ble jeg valgt til leder av den største fagforeningen på kraftverket. Jeg gikk inn i en tid med mange forskjellige og utfordrende arbeidsoppgaver. På den tiden var det tre foreninger ved kraftverket; Kommuneforeningen for de merkantilt ansatte, NITO for teknikere og ingeniører, og NEKF for kraftstasjonsbetjeningen, alt utepersonell og inspektørene. Bedriften så nødvendigheten av å ha et godt forhold til

fagforeningene og det ble opprettet samarbeidsutvalg som siden ble omgjort til arbeidsmiljøutvalg.

**Bedriften tok vare** på sine ansatte ved å gi fri med full lønn for å gå på kurs og delvis lønn til de som ville ta videreutdanning. Dette ble tatt godt i mot for flere tiår siden og blir også gjort det i dag. Noe som også har bidratt til stabile medarbeidere med lang tjenestetid. Det var slik at hadde du først begynt i kraftverket, da ble du gjerne der til pensjonsalderen. Det var også ganske vanlig at både far og sønn valgte å ta seg arbeid i kraftverket.

**Kravet til formell** utdanning ble styrket på åtti- og nittitallet. Arbeidsoppgavene endret seg raskt pga. av nyere teknologi. De som så muligheten og klarte å omstille seg fikk mer interessante arbeidsoppgaver, andre som ikke grep mulighetene kunne få en mindre spennende arbeidsdag. Datamaskiner gjorde sitt inntog på midten av 90-tallet og dataopplæring ble tilbudt. De som deltok fikk en god ballast med seg videre i arbeidslivet. Se bare på utviklingen, du får snart ikke betalt en regning hvis du ikke behersker å bruke en PC og internett.

**Jeg oppfatter at** de som vil noe i dag får muligheten til å utvikle seg og har det bra. På samme måte som for mange år siden; de som var flinke ble tatt vare på og fikk vokse med oppgavene. «Det er meg det kommer an på,» sa vi da, og dette tror jeg gjelder fortsatt.

Til slutt vil jeg berømme både tidligere og nåværende ledelse for den måten bedriften tar vare på de som blir arbeidsuføre og de som går av med alderspensjon. Det er ikke mange bedrifter som tar så godt vare på sine tidligere ansatte som det Ringeriks-Kraft gjør.



# Ikke dytt, jeg vil gå skritta mine sjøl...



Anders Rossing (33) var Fontenehusets første medlem i Hønefoss, og kan fortelle om både en personlig utvikling, og en stiftelse med økende medlemstall og viktighet i lokalsamfunnet. I fjorårets årsrapport skrev vi at Ringeriks-Kraft hadde planer om å tilby overgangsarbeid (OA) til medlemmer av Fontenehuset. Vi ønsket å knytte et tettere bånd med stiftelsen, i tillegg til at vi var nysgjerrig på hva overgangsarbeid var i praksis.

## Forventning om glede

Anders sitt motto er å finne noe positivt i hverdagen. De enkle gledene, som bygger håp og forventninger, skaper ønsker og drømmer, og bidrar til at man kan se fremover og legge nye planer for livet. I arbeidslivet er dette vel så viktig. Det handler om trivsel, og det opplever man først når man får muligheten til å velge. – Jeg vil velge hva som er riktig for meg, uten å bli presset. Ikke dytt, jeg vil gå skritta mine sjøl! Når jeg får lov til det, kan jeg komme videre og utvikle meg, forteller Anders.

Siden grunnsteinen i Fontenehuset ble lagt i 2003 av Annlaug Nielsen og Lisbeth Palerud, har Anders hatt som oppgave å skaffe OA-plasser til medlemmene. Da Ringeriks-Kraft lyste ut en stilling innenfor post- og arkivtjenester, var Anders den første til å søke.

## Positivt mangfold

Anders er en god ambassadør for Fontenehuset, og lar oss stå ansikt til ansikt med våre egne fordommer. Psykisk uhelse er fortsatt et tabuområde, og det er kanskje i arbeidslivet vi har de største utfordringene. For å avhjelpe et høyt sykefravær, er det det positive mangfoldet, her representert ved Anders Rossing og Fontenehuset, som gir oss det beste forsvaret for å sette fokus på nærvær fremfor fravær.

## Hva betyr det å ha et arbeid for deg?

– For meg betyr det at jeg kan møte folk i en annen setting, og kan gi litt tilbake. Det oppleves befriende, og flytter fokus til mestring og samarbeid. Jeg får bedre

selvtillit, og det åpner for at jeg lettere kan gå på nye jobber og utfordringer.

Anders er hos oss 2,5t hver dag, tilsvarende en 30% stilling, hvor han yter post- og arkivtjenester for alle selskapene i konsernet. En OA-plass er en tidsbegrenset arbeidsavtale, hvor den ansatte får et oppdrag i inntil 9 måneder før en ny person fra Fontenehuset overtar plassen.

## Hva er ditt viktigste fremskritt?

– Et paradoks er at jeg ikke trenger Fontenehuset så mye lenger, men det ser jeg på som positivt. Jeg er på vei til finne tilbake til meg sjøl.

Les diktet «IKKJE DYTT» av Gudrun Lid Sæther i papirutgaven

## ÅRETS BIDRAGSYTER

# Ringerike som kraftsentrum

## Wenche Grinderud

Rådmann i Ringerike kommune

Jeg har snart vært rådmann i Ringerike i ett år, og det har vært et år fullt av store utfordringer, mange gleder og gode opplevelser.

Jeg har lært å kjenne en region som er mangfoldig og rik på muligheter. Det gjelder å forene felles krefter for å nå de målene vi setter oss og å se muligheter, ikke begrensninger. Det siste kommer av seg selv, vi behøver ikke bruke tid og energi på det!

En kommune skiller seg på noen vesentlige punkter fra andre bedrifter. Ett viktig punkt er at kommunen er en politisk styrt organisasjon. De folkevalgte setter rammer og strategier, rådmannen iverksetter og gjennomfører. Et annet viktig kjennetegn er at kommunen som bedrift skal ta et samfunnsansvar som strekker seg langt. Det skal være høyt fokus på tilrettelegging av lokalsamfunnet og kommunen som tjenesteproducent. Kommunen skal bidra inn i disse perspektivene og ha et samfunnsansvar og en forpliktelse for sine innbyggere.

Det er min klare oppfatning at Ringeriks- Kraft deler og praktiserer denne oppfatningen av hva det vil si å ta et utvidet samfunnsansvar. Dere yter utover kjernevirksomheten for nettopp å bidra inn i en samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Sponsoravtaler til idrett og kultur er eksempler på det. Det samme er fokus på alternative energikilder og et stadig ønske om å bidra til miljøvennlig teknologi og utvikling. Det er mange spennende prosjekter på gang, og Ringeriks Kraft spiller, og vil spille, en viktig rolle i de prosjektene.

Ringeriks- Kraft er en kraft i lokalsamfunnet, ikke bare gjennom den virksomheten de driver. Jeg ønsker og tror at Ringeriks- Kraft sine eiere, de folkevalgte i Hole og Ringerike, også i fremtiden vil sette krav om dette i sin eierstrategi.

En annen ting kommunene og Ringeriks- Kraft har felles er nødvendigheten av å ha innbyggernes tillit. Uten innbyggernes tillit til at vi leverer de tjenester og produkter vi skal, er vi lite verd. Tillit er ikke noe du får til evig tid. Den må holdes ved like gjennom kontinuerlig utviklingsarbeid og presis og god tjenesteyting og leveranser. Morgendagens samfunn vil kreve noe

annet enn det vi er gode på i dag. Ny teknologi gir nye muligheter, men krever også en annen type infrastruktur som vil bli en utfordring for både kommunen og Ringeriks- Kraft.

Som rådmann opplever jeg en god dialog med Ringeriks- Kraft. Det er mange prosjekter vi kan gå sammen om. Lansering av elektriske biler, andre og moderne energikilder er noen av dem.

Klima og miljøutfordringer vil prege årene fremover. Måten de håndteres på vil bety mye for kommende generasjoner. Vårt lokale bidrag er viktig. Ringeriks Kraft har allerede utarbeidet en klima og miljø strategi. Ringerike kommune er i ferd med å lage sin klimaplan. Begge disse dokumentene vil være et godt grunnlag for bærekraftige valg og handlinger fremover.

En av de utfordringene Ringeriks- Kraft, og også Ringerike og andre kommuner, har i årene fremover er å se utover egen organisasjon og tenke nye og andre samarbeidspartnere. Det kan også innbefatte å tenke utover Ringeriksregionen og for eksempel inn i Hadelandsregionen. Det kan bety samarbeid med andre parter enn i dag innenfor både næringsliv og kulturliv.

De blir også viktig å tenke nye løsninger fra vannkraft til biokraft. Regionalt og utvidet regionalt samarbeid blir en av forutsetningene for Ringeriks Kraft sitt bidrag til å ta skrittet fullt ut til å bli en grønn region. Å fremstå som en grønn region der miljøriktige løsninger dyrkes frem og praktiseres, er det viktigste bidraget vi kan gi til en meningsfull fremtid for fremtidige generasjoner. Jeg ser frem til et fortsatt godt samarbeid og mange spennende felles utfordringer i tiden fremover.

**Sammen** vil vi kunne få til mer enn vi gjør hver for oss.

# ORD OG UTTRYKK

## Watt (W)

enhet for effekt eller ytelse, dvs energi pr. sekund.

## Kilowatt (KW)

1000 W

## Megawatt (MW)

1000 kW

## Gigawatt (GW)

1000 MW, 1000.000 kW  
Hour (H) time (internasjonalt  
brukt betegnelse)

## Kilowatttime (kWh)

enhet for energi. En kilowatt  
produsert eller brukt i en time

## Megawatttime (MWh)

1000 kWh.

## Gigawatttime (GWh)

1000 MWh, 1 million kWh.  
TWh – terawatt-time, 1000 GWh,  
1 milliard kWh

## Terawatttime (TWh)

1000 GWh, 1 milliard kWh

## Alminnelig forbruk

forbruk av elektrisk energi  
i husholdning, oppvarming,  
vanlige bedrifter, dvs. alt forbruk  
utenom kraftintensiv industri.

## Effekt

energi eller utført arbeid per.  
tidsenhet. Effekt kan bl.a. angis  
i Watt (W).

## Elektrisk spenning

et mål for den «kraft» som driver  
elektrisiteten gjennom en ledning.  
Spenning måles i volt (V) eller  
kilovolt (kV) = 1000 volt.

## Elvekraftverk

kraftstasjon i elv hvor vannføringen bare i ubetydelig  
grad kan reguleres ved hjelp av magasin  
i tilslutning til stasjonen.

## Energi

evne til å utføre arbeid – produktet av effekt og tid.  
Elektrisk energi angis ofte i kilowatt-timer (kWh).  
1 kWh = 1000 watt brukt i 1 time. Annen energi  
angis i Joule (J).

## Fyllingsgrad

forholdet mellom innholdet i et reguleringsmagasin  
(for vannkraftverk) og fullt magasin.

## Helårsmagasin

magasin som har en fyll- og  
tappesyklus på ett år.

## Konsesjon

tillatelse fra offentlig myndighet f.eks. til å bygge  
ut vassdrag for kraftproduksjon, til å bygge og  
drive høyspenningsanlegg osv.

## Konsesjonskraft

kraft som leveres i henhold til konsesjonsbetingelser  
i medhold av lov.

## Kraftbalanse

beregning for en viss tidsperiode av balansen  
mellom krafttilgang og kraftbehov.

## Magasin

naturlig eller kunstig innsjø, hvor en samler vann  
i perioder med høyt tilsig og lavt forbruk. Når  
forbruket er stort, nyttiggjør en seg dette vannet.

## Magasinkapasitet

den totale mengde vann (m<sup>3</sup>) som det er plass til  
i et reguleringsmagasin mellom høyeste regulerte  
vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand  
(LRV). Magasinkapasiteten oppgis også ofte som  
den elektriske energi som kan produseres av det  
lagrede vannet.

## Nett-tap

energitap i overførings- og  
fordelingsnettet.

## Sesongmagasin

magasin der fylling og tapping  
skjer på sesongmessig basis,  
f.eks. slik at overskuddsvann om  
sommeren holdes tilbake for bruk  
til kompensasjon av underskudd  
om vinteren.

## Snømagasin

den del av vannmengden i et  
snødekket nedslagsfelt som  
ved snøens smelting kan ventes  
å komme som avløpsvann fra  
vedkommende felt.

## Tilknytningsavgift

engangsavgift som abonnenten  
må betale til kraftleverandøren for  
å bli tilknyttet kraftnettet.

## Tilsig

den vannmengden som tilføres  
en sjø, et magasin, en elv eller en  
bestemt del av en elv.

## Tørrår

år med mindre nedbør enn  
normalt.

## Våtår

år med mer nedbør enn normalt.



- Naturen vil speile våre handlinger, og vise oss verden slik vi har skapt den. Vi kan ikke forandre hele verden, men vi kan forandre oss selv.

**Tror du nå at den grønne marinhøna finnes?**







## Ringeriks-Kraft

### Ringeriks-Kraft AS

Serviceboks 22, 3504 Hønefoss  
Besøksadresse Fossveien 7-9, 3510 Hønefoss  
Telefon 32 11 95 00 | telefaks 32 12 16 11  
[www.ringeriks-kraft.no](http://www.ringeriks-kraft.no)  
ORG.NR. NO 976 957 628 MVA

*Hjertet*  
i den grønne region



Denne brosjyren er produsert på Cocoon Offset 140/300 gr. Dette er en ubestrøket og resirkulert papirkvøllitet. Papiret er sertifisert i henhold til ISO 14001, ISO 9001 og ISO 9706 (aldrings stabilitet). I tillegg er papiret FSC sertifisert.